

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד

מס' תיק

השירות: משרד החקלאות והפיתוח הכפר
תת השירות: משרד החקלאות - לשכת סגן השר
שם תיק: בעיות קרקע ושיכון (מכון וולקני בית דגן)
בנושא: הקמת יישובים -
מדיון ראשוני

סימול מקורי: 4242 / 24 - א
מזהה פיזי: 1981-1981
תקופת החומר: 18/08/2011

מחלקה

שם תיק: פרוטוקול מדיון ראשוני בנושא: הקמת יישובים
- בעיות ושיכון (מכון וולקני בית דגן)
מזהה פיזי: 4242/24-א
מזהה פריט: 0013y7c
כתובת: 3-312-10-4-2
תאריך הדפסה: 30/08/2017

מס' תיק מקורי

משרד החקלאות

פרוסקול

מדיון ראשוני בנושא: הקמת ישובים - בעיות קרקע ושכון

מכון וולסקני, בית דגן - ה' בחשון תשמ"ב, 2.11.81

*

הקלטה ורישום על-ידי:

"פרוסקול"

בח-שבע גרינשטיין
רח' אופנהיימר 12
רמת-אביב 69395

טל. 07 28 41 (03)

משרד החקלאות

פרוטוקול

מדיון ראשוני בנושא: הקמת ישובים - בעיות קרקע ושכון

מסון וולקני, בית דגן - ה' בתשנ"א, 2.11.81

*

הקלטה ורישום על-ידי:

"פרוטוקול"

בת-שבע גרינשטיין
רח' אופנהיימר 12
רמת-אביב 69395

טל. 07 28 41 (03)

פ ר ו ט ו ק ו ל

מדיון ראשוני בנושא הקמת ישובים - בעיות קרקע ושכון

לעראת הגשת תכנית אב לממשלת ישראל בדבר ישוב יהודה ושומרון

מכון וולקני, בית דגן - ה' בחשוון תשמ"ב, 2.11.1981

מר מיכאל דקל - סגן שר-החקלאות:

בקר טוב! אני מקדם בברכה את שר-החקלאות, מר שמחה ארליך,
את יו"ר החטיבה להתישבות בהסתדרות הציונית, את כל החברים
שהוזמנו היום לדיון. תכנית הדיון כפי שקבלתם.

משרד ממלתי מסויים איננו משתתף היום בדיון. בוודאי
שמעתם על-כך כבר ברדיו. כל יתר החברים שהוזמנו וכל יתר המוסדות
נמצאים כאן. אנחנו מקווים לדיון פורה.

היום, כידוע לכולם, הצגת תכניות, גיבוש מחשבות זה עדיין
לא תכניות אופריטיביות להגשה ליו"ר ועדת השרים, לשר שמחה ארליך.
לתכניות האופריטיביות נגיע בשלב יותר מאוחר. לא היום, אלא אחרי
ליבון כל הבעיות שיועלו היום.

אני מקדם שוב בברכה את השר ומבקש ממנו להגיד את אשר יש
לו להגיד בנושאים שלנו.

מר שמחה ארליך - שר-החקלאות:

תודה רבה. מורי ורבותי, בקר טוב! אני רוצה לברך את
ההתכנסות שלכם בשעה מוקדמת בבקר זו. כולם מרעננים. אז אני
מברך אתכם בברכה רעננה ומאחל לכם אף דיון פורה.

עצם ההתכנסות לדרך, כפי שאני מבין, (אם אינני טועה) על
החייבות מאסיבית, סימני כל הנקודות או רובן המכריע של הנקודות
שהוקמו ב-4 השנים האחרונות על-ידי הממשלה וההנהלה הציונית
(זה נכון ההנהלה הציונית?) (הערת-ביניים: הכל על-ידי הממשלה.
ההנהלה הציונית בצעה). זה אותו הדבר. זו גם ממשלה ציונית.
בעצם המרות שלכם היא גם הממשלה. אני שומע שיש פה עתונאים,
אבל הם גם יהודים, נכון? הוזהרתי שיש עתונאים. אני מודיע
שאני מדבר בין שיש עתונאים ובין שאין עתונאים - אני אומר אותם
הדברים.

אני מבקש לומר כמה משפטים. אני מונה אל העתונאים ומבקש
שהם יעשו ביקורת עצמית. אנחנו הרבינו בהקמת נקודות ב-4 השנים
האחרונות. הייתי אפילו אומר, לא היו נקודות. היאחזויות.
זה היה בבחינת תפיסת שטח כדי להבטיח אותו שישמר בידי ידיים
יהודיות. לא העמקנו, לא הכינו שרשים עמוקים, לא יצרנו מקורות
מרגמה. אפשר גם לומר שהרבה מאד מהם המקום היה בשבילם ללינת לילה.
העסוקה-עבודתם מצאו מחוץ לישוב הקטן הזה. ובמשך היום לא פעם
(אני אומר לכם את האמת) לבי רעד כשעברתי וראיתי שבנקודה יש
איזה שומר ונשים, ילדים וחנינוקות. ובאמת לפעמים גם שלא קרה דבר.

יש שני סוגי פרשנויות. פרשנות אחת אמרה: אנחנו צריכים
לתמוך מה שניתן, שמא נעמוד פעם בפני איזה לחצים מדיניים, מאבקים,
מלחמות. האותו ביד - היא התפילה הטובה ביותר. ציניקנים אחרים
אמרו: אנחנו צריכים לתמוך מה שיותר כל זמן שהממשלה הזאת נמצאת
בשלטון, לפני הבחירות. לא בגלל פחד שיורידו את הממשלה (גם זה
פחד), אבל זה מוכיח על דימוקרטיה. כי מה סודה של דימוקרטיה?
סודה של דימוקרטיה כשאתה חולך לבחירות ואינך יודע מה יאמר העם.
אם יודעים מראש זו כבר לא דימוקרטיה.

ואתם יודעים את הדוגמאות של 99,4%, ולמחרת הורגים. גם זה קורה. אבל יש גם שלא הורגים. שומרים יותר טוב. אז יודעים מראש.

אני רחוק מלעשות חשודות אבל גם אצלנו היו תקופות שידענו מראש מה תהיה הממשלה אחרי הבחירות. גם לפני הבחירות ידענו. הגענו היום למצב, תודה לאל, שאנחנו לא יודעים. וזה טוב. אז היו שתי גירסאות או שתי פרשנויות. אני מוכן לאמץ את שתייהן. מכל-מקום אנחנו הרבינו לשים נקודות מבלי לבטא אותן. ואנחנו מביעים לתקופת הביטוס.

היום ישנם שם 17 אלף נפש בקירוב. נדמה לי שגם זה לא. בערך. (הערת-ביניים: יש יותר?). יש יותר? - כן ירבו. אבל הרוב זה נשים וילדים, ואולי אמילו הרוב המכריע. גם זו תופעה לא טובה, כאשר אנשים נודדים בבקר. ושוב, מקום ללינת לילה זה נשאר.

אנחנו צריכים לעשות מספר דברים בארבע השנים הקרובות: להעמיק, להכות שרשים, לבסס כלכלית וחברתית. כלכלית - להקים גם מקורות פרנסה, שאנשים לא יצטרכו לנסוע, איך אומרים? לגבול הישן, לתוך הקו הירוק, אלא ימצאו את פרנסתם שם. ואת מקורות הפרנסה לא חטמסלה חייבת להקים ולא ההנהלה הציונית. יכולים להשתתף, יכולים גם ליוזם משהו, אבל לא חייבים. רצויה יזמה פרטית. כמובן, הדתף ליוזמה הפרטית צריך לבוא מאתנו; ולהוסיף בהים, להקים בהים, להתחיל להקים בהים, להעביר אוכלוסיה.

אני שמעתי הבקר ברדיו על 100 אלף במשך 5 שנים. אני מציע לא לנקוב במספרים. אולי יבואו 200 אלף? אתם התנגדו? ואם יבואו 90 אלף אז יקרה חלילה אסון? אני מציע שאנחנו לא נצא במספרים

כי זה לא משרת את הענין שאנחנו כולנו תפסים ורוצים בו.

אנחנו תולכים להרבות ביישוב יהודים בארץ-ישראל, לחביא יהודים רבים ככל האפשר, להקים הרבה בתים, להקים הרבה מקורות פרנסה, מפעלים; צאצא הקלאות שם הרבה לא תהיה. זאת היא עבודה. אני סאחל לעצמי שבחום התקופה שאנחנו קובעים לעצמנו, תקופת הפעילות האינטנסיבית, כאשר נעבור לחלקים האלה של הארץ, ליחודה, לסומרון, לחבל עזה, לא נבחין שעברנו משטח לשטח; שמספר יהודים יהיה שם כפי שהוא בשטחים אלה שאנחנו נמצאים בהם היום. אם זאת נשיג השגנו הרבה.

לכן התחלתי בברכה לדיון פורה. ובאמת, הדיון הוא חשוב מאד. אני מברך על היזמה של חברי מיכאל דקל ליום-העיון הזה. חשוב מאד א להתעמק ולא בשיבה. ואחם ראיתם אתמול מה זה ישיבה. בלי הרבה אנשי שורה. העמיקו לחשוב, החליפו דברים, העלו מחשבות, העלו רעיונות, העלו הצעות; - בעזרת העט, בעזרת המדינה, בעזרת הממשלה, בעזרת ההנהלה הציונית נבשים ונבצע את התכניות שאחם חכינו. תודה רבה לכם.

בר מיכאל דקל:

תודה לשר. אנחנו לא מקיימים כאן יום-עיון לצרכים האינטלקטואליים שלנו. זה יום דיון, היכן שאנחנו רוצים לגבש לעצמנו תכניות ובמשך הימים הקרובים לגבש תכניות אופרטיביות על-מנת שנוכל להגיש אותם למוסדות הממשלתיים להפעלה. כפי שאמר השר, נהעמק היום בנושאים מאד-מאד פראקטיים ולא כל-כך תיאורטיים.

אני מבקש ממתי דרובלס, יו"ר החטיבה להתיישבות בהסתדרות הציונית, להגיד את אשר יש לו להגיד, לברך ולשאת את דברו. את מתי אינני צריך לחציג לפניכם - לא את מתי באופן אישי ולא

את מתי בהקשר של 4 שנות פעילות ביהודה ושומרון, 4 חשנים האחרונות. השר דיבר על אותם דברים שיש לנו הרבה ישובים, אמנם עדיין לא מפותחים ועדיין לא עם הרבה אוכלוסיה, - אז חלק ניכר, חלק גדול (ואף-אחד כאן לא רוצה למדוד באחוזים) יש למחלקה להתיישבות בעשיית הדברים ויש למתי דרובלס בדחיפת הדברים. מתי, בבקשה.

מר מתי דרובלס - יו"ר החטיבה להתיישבות בהסתדרות הציונית:

אדוני, סגן-ראש-הממשלה ושר-החקלאות מר ארליך, חברי וידידי סגן-השר דקל, רבותי, חברים, חברי לעשייה ולעבודה. אני רוצה להודות לסגן-ראש-הממשלה אשר התפנה מעיסוקיו הרבים וכיבד אותנו בנוכחותו כאן. אני יודע עד-כמה שהוא עסוק, אבל היות והוא מחשיב מאד את הנושא, לכן הוא התפנה. ועל-כך באמת תודה מקרב-לב. אני בטוח ומשוכנע (אני מכיר את דעותיו) שנמשיך לעבוד לפי חסות, כפי שהיתה, מתוך שיתוף פעולה מלא וההסתדרות הציונית תשמש מאד לבצע החלטות הממשלה שיתקבלו בקשר לפיתוח הארץ, כל ארץ-ישראל. היום אנחנו דנים בנושא של חבל-ארץ אחד. אני מקווה שמדי פעם בפעם, וניקה את זה כמסורת - בכל פעם נתכנס ונדון על חבל-ארץ אחר.

ישנן הגליל. אני חושב שצריך לקיים דיון דומה כמו הדיון הזה, - והוא חשוב לדעתי לא פחות מאשר יהודה ושומרון. ישנה הערבה, אשר גם אצאצאך עליה צריך לקיים דיונים. זאת אומרת, מפעם לפעם נוכל לקיים דיונים על איזורים באופן מיוחד. אם תהיה יזמה כזו הרי היא תהיה ברוכה.

עכשיו לנושאים שאנחנו רוצים לדבר עליהם היום.

יושבים פה אנשים אשר לקחו חלק בשינוי הסמך של ארץ-ישראל,

וכל אחד בתחומו הוא. רבותי, בלי ציונות, אבל אנחנו בתחלת יכולים להיות גאים אם אנחנו מסתכלים על המפה, מה היה על המפה לפני 4 שנים, או 4½ שנים, ומה יש על המפה היום; בלי להיכנס לכל הנושאים הפוליטיים וההשקפות הפוליטיות שישנן בעם. עם כזה יכול להיות גאה במהמכה כזאת שנעשתה ובמספר הישובים שהועלו.

בזמנו אם היה עולה ישוב אחד על הקרקע במסגרת חומת-ומגדל או בכל צורה אחרת, - כל העם היה צוהל ושמח. וכך צריך להיות. זה נכון, זו דרך נכונה. מדוע היום, כאשר אנחנו מתיישבים על אדמת ארץ-ישראל, - ולא משנה אם זה נמצא במחלוקת פוליטית או לא, - אבל לא נמצא במחלוקת לגבי אותם האנשים שעולים, שהם אנשים אידיאליסטים אשר הם עולים לענות למי צו-השעה, למי מצפונם והם עולים לשם מכיוון שלפי השקפתם הם בונים את ארץ-ישראל. ולכן כל אלה שגם צאצאם נוגדים בהשקפתם הפוליטית הם חייבים וצריכים לכבד כראש-וראשונה את אותם אנשים שהולכים למלא ולקשות דברים שצו-השעה היום מחייב.

פוליטית אני יכול לחלוק על הממשלה, האם צריך או לא. אבל ברגע שהממשלה מחליטה ומקבלת החלטה חוקית, חרי אזהרה, אם באופן וולונטרי רוצים לקיים אותה (וזה א באופן וולונטרי) - צריכים לתמוך בכך.

יש היום בחטיבה להתיישבות למעלה מ-3000 משפחות אשר הביעו את רצונם להתיישב ביהודה ושוטרון, אם יהיו מקומות בהם ניתן יהיה להתיישב. אנחנו לא יכולים להיענות לאותן משפחות מכיוון שקיים מחסור במקומות דיור.

דבר שני. בארבע השנים האלה הקימונו 58 ישובים. אני מסכים

אם

עם השר: נקרא לזה ישובים זה יהיה יומרני מדי. מה זה ישוב?
ישוב זה מקום בו צריכים לשבת פיננסים 50-60 משפחות, מקום שיחמקד
תיפקוד נורמלי על כל מוסדותיו: חינוך, קהילה, מוניציפאליה,
העסקה וחיים נורמליים.

אנחנו עמדנו מה בפני בעיות מוליטיות. אינני מסתיר זאת.
שמחנו לבצע החלטות הממשלה שהיא קבלה. החשבה להתיישבות מציעת
הצעות לממשלה ישראל. ממשלת ישראל יוזמת או החטיבה היוזמת, -
הגופים האלה שיכולים ליוזם; הממשלה מחליטה. החטיבה להתיישבות
שמחה לבצע, היות ובמחלקה להתיישבות יש צוות מקצועי, אחד
מהעולים בעולם מבחינת ביצוע ההתיישבות. לא בארץ בלבד. אחד
מהצוותים המעולים בעולם. אין לנו במה להתבייש. אני חייב להגיד
שהתכניות של המחלקה שלנו מתבצעות בחו"ל יותר טוב מאשר בארץ;
כאשר אנחנו באים להולנד - וזו לא ארץ מפגרת בחקלאות ובתכניות האלה -
הם מראים לנו איך שהם מבצעים; אנחנו זה היה על הנייר ולא הצלחנו
כל-כך לבצע כמו שהם, את החממות וכו' וכו'.

כך שבמחלקה להתיישבות יש צוות עם נסיון של עשרות בשנים.
הוא מבצע את הדברים על הצד הטוב ביותר. היו לנו מקרים שהצלחנו
על הצוות הזה להקים מוקדים תוך ימים ספורים. אני חייב להגיד
שלמחות בשני מקרים, צאצא 72 שעות עמדו מוקדים עם בתים, מים, חשמל
ובל הדברים הדרושים לתיפקוד נורמלי. וזה רק הודות לצוות מאומן
אשר עובד עם כל הלב. רק הוא יכול לבצע דברים כאלה במידה ומסילים
עליו.

58 הישובים אשר הקימונו - ישנה בהם אוכלוסיה חיונה ביהודה,

שומרון ובקעת-הירדן כ-21 אלף נפש. ישנם ישובים שיש בהם רק
30-40 משפחות או 50 משפחות. יש גם ישובים שיש בהם 150 משפחות,
ישובים קהילתיים. הישובים אשר אמורים להיות ישובים עירוניים

בינתיים הם עדיין קטנים. יש בהם 100, 150, 200 וגם יותר משפחות.

בעיותינו. מבחינה פוליטית שלמנו 58 שטרות פוליטיים, כי על כל ישוב שהקימונו צעקו (מי יותר ומי פחות) מבחינה פוליטית שכן יש זכות או שאין זכות.

מבמתנו היום לעבוד את אותם הישובים שהקימונו וזאת משהי סיבות: א. בישוב בו יש 40 או 50 משפחות התשתית שהשקענו בו היא למחות לפי-שלושה מינימום, אם לא פי-ארבעה או פי-חמישה. הכבישים הם אותם הכבישים כמעט, החשמל - ברגע שהעברנו לשם חשמל מחקו הארצי, - וכל הרשת ביהודה ושומרון בימים הקרובות או בשבועות הקרובים תחובר לרשת הארצית. מים - נעשה מבצע ללא-הקדים. רוב הישובים ובקרוב כל הישובים יהיו מחוברים למים שלא יהיו תלויים בחבלות או בכל מיני תנאים אחרים. חקשורה - אנחנו מעבירים לשם טלפונים וכו'. במקומות מסויימים בינתיים יש רק רדיו-טלפון, אבל על-פי-רוב אנחנו מעבירים לשם רשת רגילה של חקשורה.

אותה התשתית היא תשתית אשר יכולה לשרת אוכלוסיה למחות פי-חמישה או פי-ששה, וזאת מבלי להוסיף אף אגורה אחת. ומעל לפי-חמישה, פי-ששה - יחסית התוספת תהיה קטנה.

נקודה שניה. ופה עלינו כן לתת את הדעת באופן דחוף מאוד:

התעסוקה במקום. מתוך האוכלוסיה של ה-21 אלף גפש כ-20% מהאוכלוסיה כיום מתפרנסים מאמצעי ייצור במקום. חלקם עובדים בשירותים כגון הינוך ושירותים של הקהילה; חלקם עובדים בתעסוקה אשר הוקמה, והמדובר בעיקר מלאכה. אנחנו קוראים לזה תעשייה, אבל זו למעשה מלאכה בה עובדים מספר יהודים במקום.

מה שאני רוצה לציין, בישובים הקהילתיים אשר הוקמו על-ידי

החטיבה להתלישבות, העבודה היהודית היא טהורה במאה אחוזים.
 אין אמילו סקרה אחד שיעבוד לא-יהודי בתעסוקה של מלאכה שאנחנו
 הקימונו. זאת אנחנו שומרים לא מבחינה אידיאולוגית. אינני
 דוגל בשיטה של עבודה עצמית, כמו שאחרים טוענים, מבחינה אידיאולוגית,
 אלא מסיבה אחת ומשוטה: מבחינה מוסרית.

לא יכול להיות שאנחנו באנו, החיישנו והשקענו כספים לאומיים
 כה רבים, ושחיהודי יתפך לשומר על הפועלים הערביים.
 בעזרת הישובים אנחנו שומרים על הדבר הזה. קודם-כל, לא ידוע
 לי שמישהו רצה לגטות לפרוץ זאת. אבל אם אמילו ישנן מחשבות
 כאלה, הוועדים המוניציפאליים במקום דואגים לכך שזה יהיה סגור.
 אנחנו גם הסדרנו זאת כך, שאנחנו משכירים לו את המלבנה.
 במידה שהוא לא מקיים לפי הכללים שהוא קבל על-עצמו אנחנו
 יכולים לקחת ממנו בהורה ולנקוט בסנקציות אחרות.

תודה לאל, ואני רוצה לקוות שאספס כך זה יימשך: העבודה
 העצמית תימשך באופן המלא, מכיוון שאנחנו חייבים לשמור על
 הכלל הזה כל-עוד שהאוכלוסיה כאוכלוסיה היא אוכלוסיה קטנה.

אחת מהבעיות החשובות עליהן עלינו להתגבר זה לתגביר את
 אמצעי הייצור. לדעתי עלינו להגיע למצב שבין 40% ל-50% מהאוכלוסיה
 תוכל להתפרנס במקום. ואם אני מדבר על 40% ועד 50% מהאוכלוסיה
 שתתפרנס במקום (וזה אומר כולל השירותים; לא רק בתעסוקה),
 ואילו מחצית האוכלוסיה, היות והיום בינתיים היא אוכלוסיה
 בעלת איכות גבוהה מאד מבחינה תרבותית וחברתית, כי באה לשם
 אוכלוסיה יהודית בגלל מעט המקומות שיש לנו. אינני חושב
 שדופ" מפורסם, אם הוא פיזיקאי או הוא מנחה באיזה ביה-חולים
 אריך לעסוק לו הסבת מקצוע ושהוא יעמוד ליד מחשבה או כל מקצוע

מבוקש ודרוש אחר. על-ידי רשת הכבישים שפותחה בזמן האחרון בשומרון, חוצי-שומרון, ניתן הדבר; זה מקרב אותנו מאוד למרכז הארץ. לנוע היום ולהגיע למקום-העבודה זה כבר לא כפי שזה היה פעם. זה מרחק של חצי-שעה עד 40 דגע. מי שיש לו מקצוע מבוקש יכול בהחלט לנוע למקום-העבודה; הוא יכול לשאת את נושא ההחבורה על-השבון הייחודיות שהוא מקבל וכך-הלאה.

אם אסכם את הפרק הזה אני אומר: מטרה ראשונה היא לעלות לפחות בעוד 20% עד 30% התעסוקה במקום, מ-20% עד ל-50%-50%; שנית, עיבוי ותוספת מקומות-מגורים.

כיצד הדבר הזה מתבצע? החסימה להתיישבות מקימה בין 50 ל-60 יחידות דיור זמניות. בהתחלה בנינו זמני באופן צפוף, אם אלה היו בתים טרומיים, טרום-אזבסט או בכל מיני צורות טיבנים קלים. ראינו ולמדנו מהנסיון שהמיבנים הקלים האלה בהם אנחנו משקיעים השקעה שהיא למעשה אבודה, הרי אחר-כך כאשר נכנסים לבנייה הקבע כל אותם המיבנים הזמניים אין להם ערך או שהם צריכים להיהפך למחסנים. אמרנו: במקום לבנות באופן צפוף ולא במקום הקבוע, אנחנו מכשירים את השטח כבר קצת יותר, עוד כשליש בערך, ומקימים את הבית הזמני ישר במגרש הקבע, לפי הפרצלציה שמגיעה לו, 300-400 מטר או לפי התכנון שישנו. אנחנו מקימים את בית הקבע עד ל-50 הבתים הראשונים בכדי לאפשר לישוב לתפקד מבחינת תימקוד פחות או יותר נורמלי. התינוך וכל זה מכוסה החל מגן-ילדים ועד לתינוך חובה, טח שמחייב את כל העזרה.

ובכן, אנחנו מקימים את ה-50 הבתים הראשונים ונצטרך להתחשבן בצורה כלשהי עם המתיישבים. למרות שער עכשיו עוד לא נכנסנו להתחשבות כי אנחנו מעוניינים באכלוס הראשוני. מעבר ל-50 יחידות

אנחנו מפנים את הישוב הזה שהוא יפנה למשרד השכון, כי במסגרת "כנה ביתך" או זכאות שמשרד השכון מקנה, שהם ימשיכו לבנות, כאשר החשתי נעשית ומתבצעת על-ידי החטיבה להתיישבות לפי הנחיות של הממשלה.

שיטה אחרת שאנחנו עכשיו מכניסים אותה היא בעיקר בישובים הקרובים לעיר. אם זה סביב ירושלים או סביב ערים אחרות, היכן ששם יש ביקש, אנחנו אומרים: אנחנו לשם מוכנים לתת שני דברים: תיכנון וחשתי עד ראש השטח. קרי, כביש במידה וצריך לפרוץ אותו ואז יקר, השמל עד שער הפתח - והלאה עושים פרצלציה ומפנדים את אותם המתיישבים למינהל מקרקעי ישראל כמקובל, על-מנת שירכשו את המגרש לפי התנאים המקובלים, בהתאם לזכאות שיתחילו לבנות.

אם המקום מחייב שאנחנו נקים את המוקד בצד על-מנת שיהיה התיפקוד אנחנו מקימים אותו. משתדלים שלא, מכיוון שאנחנו מונבלים מבחינה המשאבים. המשאבים שישנם אנחנו קודם-כל משקיעים במקומות שלש לא תבוא יזמה פרטית. במקומות שהיזמה הפרטית מוכנה לבוא אלאמאא ולפתח - וישנם כאלה; למשל, היום ברדיוס של כ-30 ק"מ סביב ירושלים אין כל בעיה. למשל, החלטנו על ישוב ענתות, שזה כ-20 ק"מ מירושלים.

קודם הלכנו בשיטה אחרת. היינו משקיעים את המשאבים הציבוריים. חדשה, למשל, נמצאת לא במרחק יותר גדול מענתות, אלא להיפך, ושם הקמנו כי רצינו לקבוע את העובדה. היום בענתות סיכמנו עם המתיישבים ואמרנו: נעשה תיכנון, תשתית לראש השטח, ומעבר לזה היזמה הפרטית בידי היהודים. היהודים צריכים לבנות. וישנם.

לכן כל הישובים שנמצאים סביב הערים ברדיוס מסויים, היכן שהיזמה הפרטית תיכנס, שם היזמה הפרטית תבנה. היזמה הציבורית

תבנה במקומות שהיזמה הפרטית לא באה, או כחוצאה מזה שהמקומות הם מרוחקים ואנחנו שם נאלצים להשקיע. א.

הייתי אומר א" תעסוקה או תוספת דיוראאָ ציבורי. אנחנו לא יכולים לבנות רק על-סמך יזמה פרטית, מכיוון שיש בעיה אחרת. גם ישוב שהוא נמצא יחסית קרוב לעיר, לא כל יהודי יש לו המסאבים ויכול להיכנס ויכול להתחיל לבנות. אחוז מסויים באותם ישובים אנחנו רוצים שהיבנה בנייה ציבורית עבור חיילים משוחררים, עבור זוגות שרוצים להשתתף אבל אינם יכולים מבחינה חמריית. לא נסגור את הישוב האלה וניחן רק לבעלי אמצעים להיכנס.

בכל מקרה כזה בנייה ציבורית תהיה בישוב מכסימם עד 30% לפי הצורך ו-70% תהיה מהיזמה הפרטית.

אם לסכם הייתי אומר: א. אנחנו צריכים לעבוד את הישובים מבחינה תוספת יחידות דיור ככדי שגם מבחינת ההוצאות הכלליות אפשר יהיה לתפקד תיפקוד הרבה יותר נורמלי. רשת החינוך מגורה אבל כל-עוד שאנחנו צריכים להסיע שלושה או חמישה ילדים לבית-הספר, כטובן שההוצאות הן כבדות מאד. במקום להסיע שלושה או חמישה ילדים אנחנו רוצים להסיע באופן נורמלי. ב. החינוך בנוי בעיקר על בתי-ספר איזוריים, מכיוון שגם הישובים עד-כמה שלא יהיו גדולים, ישוב בן 200 משמחות לא יוכל להתזיק בית-ספר תיכון וגם עממי. יתכן ובית-ספר עממי אפשר כן להגיע ל-8 כתות. אבל זה אנחנו משאירים כבר להתארגנות מקומית.

הדבר החשוב זה תוספת בתים. הדבר השני, תוספת התעסוקה. הדבר השלישי, פיתוח התשתית אשר התחלנו בה וצריכים לחזק אותה. המדובר בכבישים, מים, השמל, טלפונים.

בקשר לטלפונים יש בעיה מכיוון שכל עוד לא הוכנס לשם רשת
טלפונים רצינית לא נוכל לפתח מלאכה, ובוודאי שלא תעשיה. מכיוון
שמלאכה צריכה קשר על-מנת שתוכל להתקשר. זה אחד מהסעיפים החשובים
ביותר כי אינך יכול לבנות על זה חשית; והנקודה האחרונה,
לפי הצורך במקומות מסוימים יש צורך להמשיך ולהקים עוד מספר
ישובים. אינני יודע כמה.

כמובן שנושא הקמת ישובים זה נושא לממשלת ישראל. זו מדיניות
שהיא צריכה להחליט עליה. כפי שהיא תחליט לפי הצורך, בהתאם לכך
נשמח לבצע.

המטרה החשובה היא לעבות את הישובים האלה, כי אנחנו בעיבוי
הישובים האלה יכולים לקבל מכסימום של אוכלוסיה בצורה הזולה
ביותר, ויהסית הרבה יהודים אשר הם יכולים לענות גם לכל הצרכים
האחרים. ליד עיבוי הישובים האלה אנחנו צריכים לקחת בחשבון
את תוספת הישובים במקומות שהם חיוניים ושממשלת ישראל תחליט
עליהם בהתאם למדיניות שלה.

לכן אני רואה בשלב הראשון את הדברים האלה בשנים הקרובות
בטוח הקצר הנראה לעיניך.

בטוח הארוך יותר: החטיבה להתיישבות עובדת על כל מיני תכניות.
יתכן והיום נציג מחשבות שלנו שיש לנו. עובדים על תכניות.
לדעתי רצוי שתכנית תהיה. אלה לא תכניות אופרטיביות לביצוע,
מכיוון שאנחנו גם לא יכולים להחליט שאנחנו רוצים לבצע. אנחנו
מחנכים תכניות. נגיש את התכניות לאותם הגורמים אשר אנחנו צריכים
להגיש אותן ויוחלט עליהם במקומות המתאימים.

מה שלא יהיה, לדעתי רצוי שיהיו תכניות. כי גם אם אנחנו מחליטים

על ישוב אחד לשנה או כל עת שתהיה, אנחנו צריכים לפעול על-פי
תכנון טווח מסויים. ביצוע התכניות - עליו יוחלט על-ידי ממשלת
ישראל. אבל תכניות יוגשו.

יכול להיות שבגלל זה שחרבה אנשים עוסקים בכך, עבודות
מסויימות שמתבצעות יוצאות החוצה. לפעמים, לאחר שדבר יוצא החוצה,
צריך לתת הסבר ויתר לגיטימציה במקום שיסרו זאת. כתוצאה מכך
גם ישנן הצהרות. כמובן, לאחר שיוצאים החוצה לא בצורה הנכונה
אז יש צורך לתקן זאת ולהודיע לפחות הודעה חצי-רשמית על-מנת
שזה יבוא לציבור.

תכניות לעתיד יוגשו (ואינני יודע האם יהיה היום זמן להציג
את המחשבות שלנו). אנחנו חושבים על תכניות דהן יוצגו לפני
המוסדות המתאימים של ממשלת ישראל. כפי שיוחלט עליהם זה יהיה.
בינתיים אנחנו פועלים. תודה רבה.

צאצא

מיכאל דקל:

תודה למתי. לפני שניגש לדיון המראקטי יש לי להוסיף מספר
דברים. אשתדל בקצרה. אולי אאריך יותר בסיכום ובגמר.

אנחנו מקיימים היום את הדיון על תכנית שאנחנו קוראים לה
ארבע-שנתית. מדוע איננו קוראים לה חמש-שנתית? אני באופן אישי,
כאשר אני שומע את המלים חמש-שנתית ואני מתרגם את זה לרוסית,
יש לזה איזו קונוטציה לא-טימפטית. אז עדיף לי לקרוא לזה ארבע-שנתית
או שש-שנתית אבל לא חמש-שנתית דוקא. המושג של ה"פייטירבק" (?).

תכנית-האב השנתית צריכה להגדיל מטרה. אני מטכים עם השך

שאת אפשר יהיה להעביר 200 יהודים ליהודה ושומרון במשך 4 או 6 שנים או אנחנו כולנו נשמה. ואם זה יהיה רק 90 אלף, זה לא יהיה אסון לאומי. אבל צריך להגדיר מטרה, ולכן אנחנו נקרא לזה תכנית ארבע-שנתית של 100 אלף מתיישבים או 100 אלף יהודים מעבר לקו-הירוק ביהודה ושומרון.

הדיון מחולק אצלנו לשניים. היום אנחנו מקיימים דיון על התכנית הפיזית: איפה ואיך. אנחנו היום לא מקיימים את הדיון על המהות של החיים. זה יהיה הדיון השני. אם אנחנו היום מדברים על בתים ועל תעשייה ועל קרקע ועל שטח ואולי קצת על נושא של כבישים, היום איננו מדברים (וזה אנחנו משאירים לדיון הקרוב ביותר) על מערכת החינוך, על המערכת המוניציפאלית-שירותית; אנחנו איננו מדברים היום על מערכת התקשורת. שר-התקשורת יופיע בדיון הבא והוא ירצה להציג את הנושא. זה יהיה מאד-מאד חיובי, מפני שכאשר שר מציג את מערכת התקשורת יש לו איזושהי מחויבות. מה שאנחנו קוראים מהות החיים או תוכן החיים - זה בדיון השני. היום אנחנו מדברים עדיין רק על מסגרות ולא יותר מאשר על מסגרות.

כמובן, לפני שאנחנו מתחילים את הדיון אני אעלה יותר

שאלות ופתוח אתן תשובות.

השאלה הראשונה היא: איפה? איפה אנחנו הולכים להתיישב?

איפה יש לנו צורך להתיישב מבחינה לאומית, מבחינה פוליטית-לאומית?

האם אנחנו צריכים למקד את כל המאמץ באיזשהו מקום מסוים או

אנחנו צריכים לפזר את המאמץ? מה המשמעות הפוליטית? ואנחנו

מדברים על נושאים פוליטיים. איפה המשמעות הפוליטית היא יותר

משמיעה, אם זה יהיה במקום זה או במקום אחר. איפה לרשותנו קרקעות,

מבלי להיכנס לכל הפרובלימטיקה הגדולה של בג"צים וכל הדברים האלו.

איפה יש אפשרות לרכוש אדמות או להשליט את האדמות, בכדי ליצור גושים מונקציונליים ולא איוה שהם קטעים או איוה שהן זרועות שלא פותרים בעיה.

בנושא הזה של איפה נשמע היום הרבה מאד. אבל מעבר לשאלת הזאת של איפה להתיישב, נשאלת השאלה: איך? מה צורת החיים? למח שאנשים יבואו ליהודה ולשומרון?

אנחנו יכולים לחלק את הסוגיה הזו למספר מרכיבים. יש חלק של אנשים שיבואו ליהודה ולשומרון אצל בגלל התודעה וחדתף האידיאולוגי. והם יילכו למקומות: מה שהמקום יהיה יותר קשה, אז נדמה לי שזה יהיה להם יותר אטרקטיבי. אבל אלה אינם מספרים גדולים.

בתולדות העמים ובתולדות הציונות אנחנו יודעים: ישנם החלוצים, ישנם טובילים, ישנם הנחשונים. הם הנחשונים. הנחשונים שהצו את הים או שקפצו לים-סוף לחצות אוהו היו בודדים. אחר-כך הלכו ההמונים. זו קטיגוריה אחרת.

לדאבוננו הם אינם עשרות-אלפים או מאות-אלפים. והם יילכו לאותם המקומות שהממשלה תחליט שזה המקום שצריך ללכת לשם. היתר שיבואו ליהודה ושומרון צריכים להיות יהודים, מה שאנחנו קוראים בלשון העממית: יהודים של ימות-השנה. שיבואו ליהודה ושומרון מפני שכדאי להם. ומיד אפרט את המלה הזאת כדאי. כדאי להם לבוא.

אני אולי מפריז. כאשר אנחנו מסתכלים על אותו המגופוליט

הענק שמתחיל באיזשהו מקום בנהריה ובגמר באשקלון; וכחלקאי
כאשר אני מסתכל על זה, אני אומר: זה לא מבופוליס אלא זה
מגו-בטון ענק, שמתחיל משם ועד לדרום. צפיפות החיים ואורח החיים.
אנשים רוצים להתרחק. התופעה הזאת היתה ידועה לפני 15-16
שנים במיוחד בארצות-הברית: לעזוב את העיר, ללכת לשכונות.
אצלנו ללכת לשכונות זה להתרחק מתל-אביב, מתח-תקוה, פתחיה.
בגלל הסיבבה הטופוגרפית-גיאוגרפית של שפלת החוף, - כשאנחנו
מדברים להתרחק זה אומר לעלות על ההרים.

אבל אז אנחנו צריכים ליצור אורח חיים ותנאי חיים כאלו
שהם יהיו אטרקטיביים. אם אנחנו נתחיל להקים שוב בלוקים ובהים
של 6 קומות ו-8 קומות ו-10 קומות, אז הוא צריך לשאול את עצמו
את השאלה ולשקול את זה על המאזניים שלו: למה? למה הוא צריך
לעזוב את דמת-אביב, בית של 8 קומות, וללכת למקום אחר של 8 קומות,
כאשר ברמת-אביב הוא עובד.

לכן כל הגישה התיכנונית שלנו חייבת להיות כזו שתיצור
איכות חיים ואורח חיים שימשכו את היהודים.

איפה? איך? השאלה הנוספת: איך? אנחנו חייבים גם ליצור
מצב, שגם מבחינה כלכלית יהיה טוב לאותם הזוגות הצעירים ולאוחז
המשפחות מרובות-הילדים ולאותם אנשים שיש להם אצטלצ פרובלימטיקה
של דיור ושל כסף לדיור, שיהיה להם יותר קל להשתקט ביהודה ושומרון
מאשר להשתקט בשפלת החוף. והמרכיב העיקרי: פחית הקרקע.

אנחנו אחר-כך עוברים לשאלה של איך. היום לא נוכל לתת
תשובות. איך מתחלק, מי יבנה. ואחר-כך מתחלקת השאלה: ממה יבנו?
מי? אז עד היום היינו רגילים אצטצטצא שההסתדרות הציונית הקימה
בעיקר את הישובים הקהילתיים. משרד השכון בנה בריכוזים היותר

עירוניים: גבעון, מעלה-אפרים, מעלה-אדומים וכך-הלאה. אבל לא בסימנים כאלו גדולים כפי שאנחנו מדברים עליהם. מפני שאת אנחנו מדברים על סדר-גודל, ורק בסדר-גודל של 25 עד 30 אלף יחידות דיור ב-4 השנים, שזה אומר 7000 יחידות דיור בשנה, - סימנים כאלו לא בנינו.

אני אינני מתייחס כרגע מבחינת ההוצאה הלאומית, מפני שמרבית ההוצאה אנחנו נצטרך להטיל דוקא על המתיישבים שהם יבואו לשם ויבנו במסגרת "כנה ביתך" או במסגרת חכנית אטרקטיבית אחרת וישהתפזו בבסיס של זכאות או בכסיס של כסף פרטי. אבל אם אנחנו נסתכל על ההוצאה התקציבית רק בשביל תשתית, ונעשה איזושהי הערכה גסה, (וכאן קבלתי נתונים שונים ממשרדים שונים) אנחנו מדברים על צא סדר גודל של תשתית לראש השטח ותשתית פנימית, ותשתית הציבורית על 2,5 מיליון ל"י ליחידה, ועל 7000 או 8000 יחידות דיור אנחנו מדברים על סדר-גודל של 20 מיליארד ל"י לתשתית. האם אנחנו נסתדר תקציבית? זו בעיה של הממשלה. זו הבעיה של ועדת השרים לענייני התיישבות בממשלה, שהיא תצטרך לקבוע סדר-עדיפויות ולהניד איפה לוקחים ואיפה לא לוקחים.

האם אנחנו נלך על-פי השיטות הקונבנציונליות? האם אנחנו רק נקים את המוקדים בעזרת ההסתדרות הציונות והישובים הקהילתיים וקבע על-ידי משרד השכון?

האם אנחנו לא ננצל את אותו הנסיון שאנחנו קוראים לו נסיון "שערי תקווה"; לעודד אגודות עצמאיות להקמת ישובים בסדר-גודל שלא יהיו קטנים מדי, של 600, 700 או אפילו 400 יחידות, כאשר האגודה בעצמה רוכשת את הקרקע או נותנים לה את הקרקע והיא מתחמקת והיא המובילה. גם אגודות אלו יכולות לתת לנו פתרונות דיור.

האם אנחנו לא צריכים להתקשר עם חברות ציבוריות, חברות פרטיות ולתת להן קרקע, לתת להן אדמה, ואולי גם להגיד להם: אחסו תחבנו על-מנת לקבל את הרציונליות הכלכלית של התכנון, שזה יעלה יותר זול; ואתם תקימו שכונות. נתכנן מקום של 2000 יחידות דיור במקום מסויים, לדוגמא, ואנחנו נגיע לארבע קבוצות: כל אחת מתכננת 500 יחידות ומביאה את זה לידי ביצוע. מצדנו, מצד הממשלה, מצד משרד השכון הפיקוח על הביצוע ואישור התכניות ביחד עם המוסדות של משרד הפנים, המימשל הצבאי וכך-הלאה.

אלה שאלות נוקבות. אלה שאלות שאם לא נתייחס אליהן ולא ניתן פתרון או כיוון מחשבה, השאלה האם כל התכניות שאנחנו היום נדבר עליהן לא יישארו על הנייר ואנחנו נבצע רק חלק מהן. גם חלק הוא דבר מכובד. אבל אין לנו הרבה זמן. אנחנו אנשים עם שערות שיבה. אנחנו עוד בחיינו רוצים להספיק לעשות כמה דברים ולכן הזמן דוחק לנו, והוא דוחק לנו גם מחוץ אספקטימט נוספים.

לשאלות האלו נצטרך היום להתייחס.

סדר-היום יהיה כזה: את הישיבה הבאה ינהל ירידנו יהודה דקל. המתכננים יציגו את התכנית. הזמן כשעה-וחצי. אני מקווה שזה יספיק. ואולי לא. אינני יודע. אחר-כך נבקש, בהמשך הישיבות התייחסות מגורמים שונים: כשרד הבמחון, מינהל מקרקעי ישראל וכל אחד ואחד אשר רוצה להשתתף בדיון, וישתתף בדיון, התייחסות לגבי אותם המרכיבים.

אני מציע לגעת בנקודות הנוגעות לאותו המשרד, אבל אם לא להצטמצם וגם להתייחס לדברים שכאילו אינם נוגעים למשרד הזה.

היום עדיין לא נגיע להחלטות. אנחנו נגיע לסיכום של התמישה.

בשלב יותר מאוחר, בימים הקרובים, אנחנו נצטרך להגיע לידי ועדה מצומצמת. נתייעץ עוד עם סגן-ראש-הממשלה ועם חשר מי תהיה הוועדה, שהיא תצטרך על בסיס הדיון של היום להתחיל לגבש ולהציע ליו"ר ועדה השרים לענייני החייבות חכנית אופרטיבית, שצריכה להיות מחולקת ל-4 שנים, ובמיוחד היא חייבת להיות הרבה יותר קונקרטית לשנה הראשונה.

אחר-כך עוד יכולים להיות שינויים בה. אבל השנה הראשונה צריכה להיות קונקרטית ופונקציונלית.

נמצאים אחנו כאן חברים וידידים מהרבה מאוד משרדים. אני מאחל לכולנו דיון מורה, העמקת הנושא וסיכומים טובים. כאן אי-אפשר להגיד נכונים, נכונים וטובים. ושנחנו נוכל בזמן הקרוב ביותר לבאת לשטח ולהתחיל לבצע את הדברים.

תודה לכל המשתתפים. אני מבקש בשם סגן-ראש-הממשלה ושר-החקלאות, מר שמחה ארליך, את סליחתכם. הוא נאלץ וחייב לעזוב אותנו. אנחנו מודים לו על זה שבא להיות אחנו בשעה הראשונה.

ישיבת ראשונה:

יו"ר הישיבה: מר יהודה דקל - מנכ"ל המחלקה להתיישבות, ההסתדרות

הציונית

הצגת חכנית החתישבות ל 100,000 יהודים - צוות התכנון

בקר טוב לכולכם. אני רוצה לצוול כמה דקות ראשונות מזמנכם בכדי להסביר מדוע או איך זה קרה שדוקא הטיבת החתישבות היא זו שיכולה היום להופיע במורס הזה או בכל מורס אחר ולהציג חכנית שיש בה שלימות, והיא מתייחסת לא רק לפעולתה שלה אלא להצעת ותמישה לאומית איך לתת תשובה לשאלה שהוצגה כאן בנושא הדיון, ושה חנושא

שעומד בעיקר חיינו כיום.

אינני רוצה להישמע אנכרוניסטי, אבל אני חייב להתייחס
להתגלגלות הדברים במשך השנים האחרונות בשביל להסביר את
נקודת-המוצא הזאת.

הספור הזה התחיל בסוכות של 1967, אוקטובר 1967 כשעלה
כפר-עציון. ואז חטיבת ההתיישבות פתחה את מסכת ההתיישבות המחודשת
ביהודה והשומרון. אז עלו בני כפר-עציון אל נחלת-אבותיהם להידוש
החיים בה. זמן-מה אחר-כך, בינואר '68, עלתה קליה לחוף ים-המלח.
ומאז מפלה החטיבה בעלתם על הקרקע של עשרות ישובים בכל רחבי
האיזור.

אני חייב לציין, וצר לי שהם לא כאן, שותף נאמן ומתמיד
לתכנון הישובים ולהקמתם היה המינהל לבנייה כפרית במשרד השכון.
כל הזמן, מן היום הראשון הוא עסק בבניית הישובים ובתכנונם,
יחד אתנו, יחד עם כל הגורמים האחרים.

הפיתוח ההתיישבותי באיזור היה מעוגן מראשיתו בהחלטות
הממשלה. וזה התחילה ראש ראשה המנוח לוי אשכול, ואחריו גולדה,
יצחק רבין ומנחם בגין. ולוותה את הסעולה ועדת שרים, שהיום
היא נקראת ועדת שרים להתיישבות, שמתחילתה עמדו בראשה אישים
מרכזיים בממשלת ישראל, החל מיגאל אלון, ישראל גלילי, אריק שרון
והיום שמחה ארליך.

מאז 1977, כאשר בראש משרד התקלאות הועמד אריק שרון, קבלה
ההתיישבות ביהודה והשומרון דינמיקה חדשה וחנופה רבתי בכל מה
שקשור בקבלת ההחלטות על הקמת ישובים חדשים, ריצה אל הת-איזורים
חשובים באיזורים שלא יושבו עד אז, סלילת דרכים חשובות ודרבון

בלתי-נלאה להקמת הישובים ולאכלוסם; החליך הנמשך עד עתה, ויש להניח כי יימשך גם בימים הבאים.

עם כניסתו לתפקיד של ראש החטיבה להתיישבות, פתחיו דרובלט, ניתנה דחיפה חשובה להליכי התכנון והביצוע של ההתיישבות בכל שטחי ארץ-ישראל ובמיוחד תוך שימת דגש חזק על יהודה ושומרון. חתמישה העקרונית המקובלת מאז בחטיבת ההתיישבות היא שיהודה ושומרון הן חלק תכנוני בלתי-נפרד משאר חלקי ארץ-ישראל המערבית, ויש להתייחס לישובו של האזור במסגרת התייחסות כוללת לשאלת מפרוסת האוכלוסיה במדינה והקצאת המשאבים הלאומיים הדרושים לשם כך.

במסגרת זו אין לשכוח את חיוניותה והצורך בטיפוחה של ירושלים שהיא חלק בלתי נפרד של ההתייחסות התכנונית.

בכל התקופות, מאז הקמת המדינה במיוחד, נהגה חטיבת ההתיישבות לראות את המרחב התיכנוני כמסגרת לפיתוח התיישבותי. הקמת ישובים בודדים היה תמיד חלק ממירקם כפרי ועירוני שבא לתת תשובה להשגת יעדים לאומיים מוגדרים. כך עשינו בגולן, כך עשינו בגליל, כך עשינו בנגב, בערבה; כך עשינו בחלקים של יהודה ושומרון, כך אנו עושים גם עתה.

אנו מציגים כעת תכנית המציעה מתרונות עקרוניות לאכלוס של כמאת אלף יהודים נוספים ביהודה ושומרון בתקופה של 4,5,6 השנים הקרובות. זו תכנית שמטרתה למצות את הפוטנציאל ההתיישבותי של אזור יהודה ושומרון, על כל היבטיו, תוך שילובו במערך היישובי הארצי, תוך כדי פרישת אוכלוסיה יהודית גדולה בתקומות לאומיות קטנות ככל-האפשר ובפרקי זמן קצרים באיזורים בעלי חשיבות התיישבותית.

אנו נציג כאן את הצעתנו להתיישבות המאה-אלף, תוך כדי מתן

סחרונות ספציפיים ותהייהסות לתשומות ולתנאים שיבטיחו את
הבטחת התכנית.

אני רוצה להזמין את חיים צבן, שעמד בראש צוות המתכננים
לחצנת התכנית. אחריו יופיעו חברי צוות אחרים, כל אחד בתחומו.
בבקשה, חיים.

חיים צבן

ברשותכם, אני רוצה לפתוח במובאת מספר בראשית על יעקב
שיצא מבאר-שבע "וילך חרנה", ואז הוא הגיע למקום ולקח מאבני המקום
"וישם מראשתיו", ואז הוא חלם חלום. חלום יעקב הוא ישראל.

לפני 4 שנים כשהלכו לחפש את הסולם בבית-אל, והיום עומד
רושם שכמה שלבים מהסולם קיימים כבר, והסולם מוצב וראשו בשמימה,
נדמה לי שאפשר על הסולם הזה להתחיל לטפס, והתכנית שאנחנו הולכים
לחציג היא תכנית שבה לפתוח עוד שלב ועוד שלב בסולם כאשר מטפסים
השמימה, והחלום נגמר בזה שיעקב קם במקר "ויקח את האבן". במקר
הוא שכב על אבנים ובבקר הוא לקח את האבן, והפירוש הוא, האגדה
אומרת שהאבנים רבו על מי ינח צדיק זה ראשו. ואז בכדי שלא יריבו
עשו מזה אבן אחת.

אני משער שבסוף הישיבה היום האבנים שאנחנו מייצגים כל אחד,
נגיע לאבן אחת, והצדיק, אצאא ארץ-ישראל, תנוח על כולנו.

אני מוכרה לתת רקע והסבר. אחר-כך ירסי נעים, שהוא ניהל
את צוות התכנון, יתן את הפרטים המדוייקים. הייתי רוצה לוטר זאת;
מה שאנחנו עשינו, זה שהיה צוות שהתחיל לעבוד על תכנית איזורית
לשומרון ואחר-כך ליהודה. התכנית האיזורית הזו רצינו לגזור אותה

מתכנית צפויה לעוד 30 שנה. והתכנית לעוד 30 שנה בסיכומי-של-דבר, כאשר נשמע עליה את הפרטים, מרבית על-כך שאפשרי ויכול וביתן להגיע לאוכלוסיה יהודית בת 1 מיליון 1.3 מיליון נפש ביהודה ושומרון, ובמקביל יש להניח שהאוכלוסיה הערבית, לפי ההתפתחות של היום תגיע בין 1.2 מיליון ל-1.8 מיליון.

כלומר, לפי ההערכות שאנחנו ראינו אותן ועל-סמך מספרים של משרד הפנים וכל הנוגעים בדבר, הרי שאפשר להגיע לעד 1.3 מיליון נפש ב-2010 ביהודה ושומרון של יהודים לעומת 1.2-1.8 (תלוי בהבירה שיכולה להיות על-ידי הערבים) ביהודה ושומרון.

ובעוד אנו יושבים ומתכננים בניחותא את התכנית של שלושים השנים הבאות, קבלנו הנחיה חד-משמעית וברורה לתכנן התיישבות ל-4 השנים הקרובות בסדר-גודל של 100 אלף נפש. והשאלה שמתעוררת האם זה סביר, האם זה אפשרי; א" האם יש פוטנציאל, יש מאיפה שיבואו אנשים; ב" האם אפשר ליצור מצב שאכן התכנית הזו תתקיים. ואנחנו כרגע מדברים מבחינה מקצועית. יש הנחיה מדינית. אנחנו בודקים את זה מבחינה מקצועית, ואחר-כך לאור זה המדינאים יחליטו אם א" התכנית היא ריאלית; ב" מאיפה הסטאבים שיבואו לכך.

אני חייב לומר שמהעבר הזה מלעבוד על שנת השלושים לתכנית מעטית מזכירה את הספור באותו הודי שנסע למכסיקו והגיע למכסיקו ושמע שכל הזמן אומרים "מניינה". שאלו מה זה מניינה? החבייש לשאול. בסוף שאל. אמרו לו: מניינה זה מחר, בעוד שבוע, בעוד שנה, יהיה פעם. שאל אותו חברו המכסיקאי: ואיך אצלכם בחודו אומרים לביטוי "מניינה"? חשב, חשב ואמר: אצלנו אין דבר כל-כך דחוף.

אז המצב הוא שאנחנו עברנו מהשלושים שנה ל-4 שנים. הדבר דחוף ולכן אני מבקש סליחה על כמה עיוותים בתכנית. אני חייב לומר ולהדגיש ששוחחנו על התכנית הזאת עם בעלי-מקצוע במשרדים השונים לדוגמא, משרד השכון שיש לנו אתם שעות לא מעטות, ובטח-הכל הם מסכימים לעיקריה ולהרבה מפרטים, ועוד אחרים. אבל בכל-זאת, בגלל הדחיפות, אנחנו ודאי נשמע כמה הערות ונשמח לחקן.

אני רוצה לומר מה היו עקרונות התכנית בצורה הברורה ביותר.

א. אין פגיעה - ופה חייבים לומר: התכנית רואה את יהודה ושומרון

כחלק תיכנוני בלתי-נפרד ממה שנקרא ישראל. כלומר, אין איזה קו-ירוק שמהווה איזה מסננת. הכל קטע אחד.

ב. אין מצב שבו יש פגיעה במוטנציאל של האכלוס לגליל ולנגב.

אנחנו גוזרים את כל התכנית בצורה ברורה מהאנשים שיושבים ביהודה ושומרון.

ג. התכנית שמה כדבר ראשון וכעקרון וכייהרג-ובלי-יעבור

אין עושים ככה שירושלים היא בעדיפות הברורה ביותר. היזוקה של ירושלים וטיפוחה הוא מנחה בתכנית. לא יתכן שהיהיה החיישנות במקום אחר שיכולה לפגוע בירושלים.

התכנית לוקחת בחשבון שב-4 השנים הקרובות צריך להגיע

למצב של 25% מהמפרנסים שהם יגיעו למצב שאמא שיוכלו להתחיל להתפרנס בתחומי ישובם. בשביל להיות ריאלי בפירוש לא יותר מזה. הדבר לא ניתן ובעצם לא כל-כך צריך. ולכן מה שנכנס מה זה ה-25%.

התכנית (ולזה נגיע בסוף) חייבת להסתכס ולומר מה צריך לעשות

ולסכם גם בפירוש כמה לא תעשה. לגבי ה"עשה" וה"לא תעשה" נגיע

כאשר מגיע למיכוס הדברים.

איך אנחנו עבדנו בצורה יותר מפורטת? עברנו ישוב-ישוב קיים. קראו לזה התנחלויות, היאחזויות, ישובים זמניים. ישוב-ישוב קיים, וקודם-כל בדקנו את השלבים הבאים: איפה עוד יש מקומות, בתים ריקים שאפשר למלא; שנית, איפה אפשר להוסיף תוספת בתים על התשתית הקיימת. ויש מקומות כאלה. בישובים האלה יש כבר תשתית ראשונית בראש השטח: מים, חשמל, דרך וכו' - אפשרות להוסיף שכונות נוספות. ואחר-כך בדקנו האם יש צורך, בשביל להגיע ל-100 אלף, תוספת ישובים, וכמובן איפה והיכן. והתכנית הזו, דרך-העבודה הזאת מובאת כאן.

דבר אחרון. ראיינו את כל מי שאפשר, בדקנו איפה שצריך והכינונו הערכה כספית, הערכה כלכלית כמה הדבר ימלא האלה צריכים לעלות. בדקנו את זה לכל סוגי הישובים.

אני רוצה לצורך זה שהדיון יהיה ברור: אנחנו מגדירים את הישובים בצורה הבאה וצריך לזכור אותה. יש ישוב שהוא כפר, ישוב קהילתי, תושבה (תיכף אגדיר) קריה ועיר.

הישוב הכפרי זה מושב, קבוץ, מושב שיתופי וכל המשתמע מכך. זה 120 עד 160 משפחות בסופו-של-עניין.

ישוב קהילתי מגיע עד ל-300 משפחות. תושבה, כלומר, טבעון, טביון, שהם הישובים האלה שהם ישובים פתוחים יותר, עד 2000 משפחות. קריה - עד 10 אלפים, ועיר מכאן ואילך, מעל 10 אלפים.

כמובן שאנחנו חייבים לראות את התמונה הכוללת הזו והיכן יתמקדו ואיך תהיה החלוקה של אותם 100 אלף על-פי צורות ההתיישבות האלה.

סגן-השר כבר אמר, ונחזור על זה ונדגיש, התכנית מבוססת בין-השאר על עקרון הדימוזיה, או בעברית, מעטע. אותו רצון של אנשים שעזבו את חל-אביב ועברו לפתח-חקיה ומשם לכפר-טבא על-מנת להיטיב את רמת-חיהם, להמשיך הלאה ולעבור את הקו-הירוק משום שכדאי, משום שרווחת החיים ואיכות החיים עולה. זה מרכיב חשוב מאד בתכנית. ואם זה מרכיב חשוב בתכנית והולכת להתפתח תכנית כלכלית, הרי שממילא זה עומדת בתכנית היכן הממשלה צריכה להשקיע, לפי מטרות ההתיישבות על-מנת שלא כל ההתיישבות תהיה באזור הכלכלי שלשם אפשר להגיע, אלא היכן נפתח את אצאאאא המקומות שבהם צריך לעשות תכנון התיישבותי מהכונן עד לסופו.

נסתח לתכנית הזו (ואני פה רוצה להדגיש את זה) יש צורך בתכנית להפיסת שטחים, בתכנית שבה אפשר יהיה להבטיח את הרזרבות הקרקעיות, וגם את זה נציג בהמשך.

אם אני לסכם כהקציר לקראת הדיון המפורט יותר, אומר שני דברים: ניתן להגיע ל-100 אלף תושבים נוספים ב-4 שנים ביהודה ושומרון; 60 אלף במסגרת של הישובים הקיימים, 40 אלף במסגרת של ישובים חדשים שעיקרם פירוניים. עלות של תכנית כזו צריכה להגיע מעל ל-20 מיליארד שקל. כפי שנאמר, אנחנו את הפרטים נציג לאחר ההפסקה.

(ה פ ס ק ה ל כ י ב ו ד)

פר יהודה דקל:

רבותי, אנחנו רוצים להמשיך בסדר-היום. צורת התכנון שעסק בתכנית כפי שהציג אותה חיים צבן מנה בנוסף לחיים עוד ארבעה חברים, שכולם נמצאים פה באולם. יצחק ישראלי, גיאוגרף; רזיאל למט (?), נתן שש ויוסי נעים.

יוסי נעים עכשיו בדובר הצוות יציג את התכנית לפרטיה.

בבקשה, יוסי.

יומי נעים:

בעקרון כמעט כל המלאכה נעשתה על-ידי קודמי. אני פשוט אנסח
לחרגם את אותם דברים שאמרו קודמי בצורה מקצועית, מתומצתת
יותר לגמק בימוקים שמתייחסים לנושא.

אתחיל מתכנית היעד, כלומר, תכנית 2010. אותה תכנית שממנה
נזרנו את המספר או את התכנית לטווח הקצר של 1985.

לפני שאני אגיע ל-1985 אני רוצה לציין דבר אחד: כל תנושא
הזה של ה-100 אלף, שהוא כאילו הונחת עלינו, אנחנו בדקנו אותו.
כלומר, אילו היה מונחת 200 אלף, היינו בודקים גם את ה-200 אלף;
אם היה מונחת 50 אלף היינו בודקים גם את זה. אנחנו בדקנו את
ישימות ה-100 אלף, והגענו למסקנה שה-100 אלף האלה הם ישימים;
הם אמצעי ישימים בתנאים מסוימים. ולתנאים נגיע בסופו של הדיון.
אם היה מדובר על 200 אלף, - ה-200 אלף מחות ישימים, או ה-200 אלף,
בואו נאמר, לא-ישימים. אבל מבחינה היאורטית ה-100 אלף האלה
הם ישימים הן מבחינת מצאי קרקעות והן מבחינת מצאי אוכלוסין.
אבל את זה נשאיר לחלק השני.

לגבי התכנית. קודם-כל נבדוק מספר נתונים דימוגרפיים הקשורים
ליהודים בארץ-ישראל ולערבים ביהודה ושומרון. הנתונים הדימוגרפיים
האלה מתייחסים לתהליכים קיימים עכשיו, כאשר הם לא כוללים בתוכם
מקדמי הגירה או מקדמי עליה גדולים. כלומר, התהליכים הקיימים
עכשיו עם מקדם עליה קיים שהוא לא גדול. הנתונים האלה הם נתונים
שלא אנחנו המצאנו. אלה נתונים, שכאמור, נבנינו על נתונים של
משרד המנים שכנה תכניות לצורך העניין הזה, גם תפרושת אוכלוסית
וסל אנשי הסטטיסטיקה במקדמת יו"ש.

הגידול של האוכלוסיה היהודית בשנת 2010 הוא כזה: גוש
המרכז אגאגא וגוש איזור ירושלים שהם הגושים הרלוונטיים לתכנית,

כלומר, כפי שאמר חיים, גידול האוכלוסיה שקורה אצלנו ויקרה
בגליל ובנגב הוא לא משפיע על גידול האוכלוסיה ביהודה ובשומרון.
האיזורים המשפיעים אלה האיזורים המשיקים הרלוונטיים לגוש,
לאיזור, - וזה גוש המרכז ואיזור ירושלים.

בגוש המרכז כיום יש לנו כ-1,7 מיליון יהודים שיגיעו
תוך 30 שנה ל-2,9 מיליון. באיזור ירושלים יש לנו 0,3 מיליון
יהודים שיגיעו ל-0,7 מיליון יהודים.

והיה ומגוש המרכז מהגידול יתרמו כ-30% מהגידול עצמו,
כלומר, מאותו 1,2 מיליון, אנחנו עשויים להגיע לכ-0,5-0,4 מיליון
ביהודה ושומרון, להוציא את ירושלים רבתי. אם נצליח לחרום
לגידול מגוש המרכז כ-50%, אנחנו עשויים להגיע בשנת 2010 ל-0,7
מיליון. זה לגבי הנתונים הדימוגרפיים של איזור המרכז.

עכשיו לגבי הנתונים הדימוגרפיים, בדקנו את האוכלוסיה
הערבית בשומרון ויהודה. האוכלוסיה היהודית בשומרון ויהודה נבדקה
לפי שלושה מדדים. המדד שמתיהם למגמות הקיימות; המגמות הקיימות
במשך 10 השנים האחרונות שכוללות אחוז הגירה לא-מבוטל, אחוז
הגירה החוצה. המגמות האלה מתבטאות ב-1,25% גידול לשנה,
ומ-0,7 מיליון בשומרון ויהודה, להוציא את ירושלים, אנחנו
נגיע בעוד כ-30 שנה ל-1,2 מיליון.

אם ניקח את מגמות ההגירה ונוריד אותן ונתייחס לגידול
מבני מרכז של האוכלוסיה הערבית נגיע ל-1,75 מיליון. אם נתייחס
לגידול שכני סמוך לפני ההגירה, נגיע ל-1,5 מיליון.

רוצה לומר שהאפשרות שלנו להתייחס לערבים בין 1,2 ל-1,75

תלוי בהתייחסות שלנו או בעשייה שלנו באיזור.

ערביי ירושלים הם היום 100 אלף; יגיעו בעוד כ-30 שנה
לפי אותו יחס ל-200 אלף.

עכשיו ניקח ונצרף את הנתונים האלה למערך אחד, וזה כדי
שהתמונה הזו תישאר בראשינו: היום בירושלים גידול האוכלוסים
הערבים ויהודה ושומרון יהיה 1,2 עד 1,95; כלומר, התנודות נעות
לפי מקדמי ההגירה והריבוי הטבעי, ובאיזור יהודה ושומרון וירושלים,
אם מתוך גוש המרכז תהיה תרומה של 30%, נגיע ל-1,2 מיליון,
יהודה, שומרון וירושלים, ובתנאים של 50% יהיה 1,4-1,5 מיליון
באיזור הנדון, כאשר ירושלים תרכיב כ-50% מהאוכלוסיה הזאת.
זה לגבי הרקע הדימוגרפי.

לגבי מיקומם של שומרון ויהודה במערך הארצי התיכוני.
כאשר במתכילים על המפות - והרברים ברורים להלוטין מהמפה, - שומרון
ויהודה הם לב הארץ. כלומר, שומרון ויהודה מקשרים אותנו יפה מאד
(ואני מדבר במפות) בין עמק יזרעאל, ירושלים והנגבן מקשרים
אותנו יפה מאד בין הבקעה ובין שפלת החוף.

בעוונומינו הרבים הנושא הזה א' הוא לא מתבטא חלכה למעשה
במערמת הצירים הקיימת בשטח; שנית, הוא לא מתבטא בתודעה של
הציבור ככזה. והנקודה של תודעת הציבור היא חשובה. הציבור
הישראלי הוא ציבור שחי בשפלה, הציבור הישראלי הוא ציבור שמכיר
את השפלה, הוא גם מתכנן לשפלה; מאלף-ואחת סיבות ולא-דוקא
הסיבות הפוליטיות, המושג של יהודה ושומרון כעיקר ולכה של הארץ
הוא לא מוכר ככזה.

מעבר להיותם של שומרון ויהודה לב הארץ יש להם נתונים
אובייקטיביים נוספים. איכות הנוף ברצועות די נרחבות בשומרון

וביהודה הן באיכויות גבוהות בהרבה מאשר בשפלת החוף. האיזור
באזור הררי. האקלים נוח באיזורים נכבדים שם יותר. יש לנו שם
מצאי של קרקעות לאום. תיכף ניכנס גם לנושא הזה. בעקרון אנחנו
צריכים לחפש את הנוסחה איך לקרב את כל אותן תכונות אובייקטיביות
אלה ~~אלה~~ כלליות ואובייקטיביות פרטניות של השומרון ויהודה
לכלל האוכלוסיה ברחבי הארץ.

תהליך העבודה היה כך: לקחנו את הנתונים הדימוגרפיים,
לקחנו את הנתונים הגיאוגרפיים ואמרנו: הבה ונראה איך ניתן לגרום
להגירת אוכלוסין בצורה דימוקרטית, (ואני גם רוצה להיכנס לנושא
הזה) ממרכזי אוכלוסין לאיזור התכנון. וכאשר אני בא ואומר
מבחינה דימוקרטית אני מתייחס ~~אלה~~ לעובדה, שאני לא זוכה שראיתי
ואני לא חושב שמישהו סכם זכה שניתן בארץ-ישראל, מדינה דימוקרטית,
לגרום ~~אלה~~ להגירת אוכלוסין בצורה מאסיבית מאיזור תכנון אחד
או מאיזור ישוב לאיזור שני בצורה מאסיבית.

כלומר, עם כל הרצון הטוב לאכלס את הנגב, הצלחנו לאכלס את
הנגב טיפין-טיפין. עם כל הרצון הטוב לאכלס איזורים אחרים, שוב
הצלחנו כטיפין-ובטיפין ובמסות ובצורות גדולות.

יתרונן של השומרון כחבל התיישבות שהוא סמוך לשולחנם של
שני מרכזי אוכלוסין וכדאי לראות איך מנצלים את הסוטנציאל הזה
לאכלוסו של השומרון.

אי-לכך לקחנו את השטח וניתחנו אותו, בראש-ובראשונה לפי
איזורי ביקוש. אמרנו: בואו נגדיר מה זה איזור ביקוש. איזור ביקוש
זה איזור שטוח ה (?) שלו הוא בין 20 ל-30 דקות
נסיעה ממרכז הישענות. מרכז הישענות קיים זה אומר מרכז תעסוקה,

זה אומר מרכז שירותים, זה אומר מרכז אוכלוסיה. והחום זה, כפי שהועלה במפה - ומיכף אגש לפרטים - הוא מתייחס לאיזור ביקוש שהנאי שיוכנו צירים מתאימים כדי להפוך אותו לאיזור ביקוש בכזה.

תחום הביקוש הראשון - אני מתייחס לאיזור המרכז וירושלים, הוא השטח הזה המופיע בירוק ככה.

(בלווייה הסבר על המפה)

תחום איזור הביקוש השני זה תחום נסיעה מהאיזור המגורים עד למרכז ההישענות של 40 עד 50 דקות נסיעה. ישוב מתייחס לגוש המרכז וירושלים; לא מתייחס לגליל. זה התחום הזה.

תחום ה (?) , השלישי, הרחוק מזה, זה אותו תחום שלא מופיע כאן במפה: זה מעבר לתחום ה (?) של ה-50 דקות.

אם כבר מסתכלים על המפה הזאת אני רוצה להתייחס לעוד נתון שדברתי עליו קודם-לכן וזה הנתון הדימוגרפי. הגליל היום מונה כ-0,8 מיליון יהודים. הוא יגיע ל-1,5-1,6 בשנת 2010. כאמור, הגליל לא חורם לנושא הזה. הנגב, מ-400 אלף יגיע ל-800 אלף. כאמור, לא חורם. גוש המרכז שהוא נמצא ב-1,7 ויגיע לכמעט 3 מיליון ניתן לתרום, וירושלים עצמה.

כאן הראינו את מעגלי הביקוש. באופן תיאורתי אלולא השומרון ואיהודה היו קיימים, זה כמו שאמר מישחו מספרד השכון בדיון שהיינו בו בשבוע שעבר, - אלולא היו יהודה ושומרון היינו צריכים להמציא את יהודה ושומרון. כלומר, כאן באיזור הזה חולך ומתעבה ביקוש עצום למגורים ולמגורים מסוגים שונים.

אם מבחינה חכנונית לא ננצל את הפוטנציאל של שומרון ויהודה
 אחת-עשרה התעבות של האוכלוסיה תיעשה לאורך השפלה, לאורך ציר
 החוף. הקונוסציות החכנוניות של התופעה הזאת הן ברורות, הן
 מבחינת אקולוגית, הן מבחינת עלויות והתשומות לגבי תשתיות
 קיימות שצריך להקים אותן; נושא שמרון בעלות הקרקע. אפשר למנות
 עוד שלושה-ארבעה מעיפים לדשימה של התופעות השליליות שיכולות
 להיווצר מכך.

בעקרון הפוטנציאל הזה בניווט נכון שלנו ניתן לתעל אותו
 לתחום איזורי הביקוש.

זוהי מפת איזורי הביקוש. עשינו הרגיל שני ואמרנו: כזאת
 נגדיר מה הם איזורים בעלי חשיבות התיישבותית בתחום יהודה ושומרון.
 הגדרנו ארבעה מעיפים. אני מקווה שאזכור את כולם. מעיף אחד,
 איזורים שאין בהם התיישבות יהודית ועדיין זמינות הקרקע היא
 ברמה סבירה. מה זאת אומרת ברמה סבירה? הקרקע היא לא מעובדת,
 או ככל-אופן, בשלב זה של המפה אנחנו מתייחסים לקרקע שהיא
 קרקע לא-מעובדת, וקרקע שלא נמצאת על מדרגים דרסטיים או על שיפועים
 קשים במיוחד; זו תרצוה הזאת שגובלת בין המדרגה האמצעית לכיוון
 הבקעה.

נקודה נוספת אלה אותם איזורים, איזורים בעלי חשיבות
 התיישבותית, אלה אותם איזורים המקשרים אותנו עם התיישבות קיימת,
 התיישבות שנעשתה במשך 10 השנים האחרונות, - הבקעה, שומרון
 ויהודה. כלומר, אותם איזורים שמקשרים הייבוס ליישוב אותם כדי
 שההתקשרות תהיה התקשרות פיזית. נקודה נוספת זה אותם איזורים,
 איזורי התיישבות שמונעים היווצרות של גלילות התיישבות ערבית.
 כלומר, אותם איזורים כגון האיזור הזה שבאיזה מקום אם לא נחדור
 לכאן בהתיישבות יהודית, עשוי להיווצר גליל של 20 על 20 ק"מ
 גליל ערבי פאר-אכסלנס.

העלויות של צמודי קרקע מול עלויות של בתי דירות. האינטואיציה שלי אומרת (ואני חושב שגם הדברים האלה ייצאו לפרסום בזמן הקרוב) שמחיר צמודי הקרקע בכל מגוון הצפיפויות, כולל חמיתות אלו שזה כורך שוה-ערך לבניית הקומות. בהנחה שזה לא היה שוה-ערך, בהנחה שזה היה יקר יותר, עדיין היתרונות של צמודי קרקע הם רבים. ואני רוצה למנות שניים.

יתרון אחד מתייחס להיבט החברתי. חברה של צמודי קרקע היא שונה לחלוטין; מתפתחת חברה של צמודי קרקע שונה לחלוטין מחברה שכונית. קל-והומר שמתפתחת חברה אחת באזור ישוב שיש בו גם שכונים של 2, 3, 4 ו-8 קומות לעומת וילות בפאתי הישוב. ניתן ליצור את אותה סרגרציה שקיימת היום בכרמיאל, שתהיה קיימת בעיר מעלה-אדומים, בעיירות וערים שמבוססות בעיקר על צמודי קרקע, כלומר, סרגרציה כלכלית, כאשר לא בהכרח תתפתח לסרגרציה חברתית באותו אזור.

יתר על כן, שכונה או אזור שבנויים על איזור קרקע הם פחות סתבילים מאשר שכונים. כלומר, אופיו וחזותו נשמרים משום ההתייחסות הקונקרטית של כל משתכן ומשחכן לסביבה שלו.

אני לא בכדי הרחבתי בנקודה הזאת, משום שלפי-דעתי הנושא הזה הוא תנאי חשוב להצלחת העשייה במסגרת החכנית.

כאמור, לקחנו אס-כך את שלושת האיזורים האלה והפכנו סוגי התיישבות רלוונטיים, ולציין כל סוג וסוג התיישבות מה המקידו לגבי כל איזור ואיזור.

אז יש לנו ההתיישבות הכפרית. ההתיישבות הכפרית שאנחנו

מכירים אותה וההתיישבות הקהילתית שאנחנו מכירים אותה.

הדברים המאפיינים את הסוגים האלה של ההתיישבות הם מצד אחד אוכלוסייה ברמה אידיאולוגיה באופן יחסי גבוהה. כלומר, אוכלוסייה שמוכנה ומסוגלת ללכת לאיזורים לא מיושבים או קשי התיישבות. מצד שני, המערכת היישובית מעניקה להם את מלוא ההנאים כדי שיוכלו להתקיים בכבוד, כולל העסקה לישובים הכפריים, כמעט במאה אחוזים; להתיישבויות הקהילתיות כ-30% אמצעי ייצור מעבר לשירותים. העובדה הזאת יוצרת מצב של קצב אכלוס יחסית קטן לישובים האלה. בכל מקרה, סגולתם של היישובים האלה היא ישוב איזורים קשי התיישבות. כלומר, אנחנו רואים את הכלי הזה באותם איזורים שמופיעים במפה כאיזורי ביקוש או איזורי התיישבות במעגלי ביקוש נמוכים.

מופיעה התושבה. התושבה זה שם חדש לכושג ישן, שבעונותינו הרבים הוא משום-מה לא כל-כך נפוץ בארץ, וזו שכונת לזוי למעשה למרכז השכונות הזק. ישוב שבנוי בעיקר על יזמה פרטית לכל אחד האספקטים שלה. על הנושא הזה אני מוכרח לומר שתי מלים. מתעסק היום על עיבודו והערכה גם תכנוניות וגם של תשתיות צוות של מינהל מקרקעי ישראל, מחלקת ההתיישבות ומשרד השכון והקרן-הקיימת כדי למדוד את הנושא הזה. כוחה של התושבה הוא באותם איזורים בעלי ביקוש גבוה. באותם איזורים בהם פוטנציאל השטח הוא מוגבל ולא גדול. התושבה - תושבה שנעה מ-500 או מ-300 משפחות עד 2000 משפחות - צריכה שטח שנק בין 500 ל-1000 דונם בשפועים יחסית גדולים, משום ששם אמצעי הבנייה ואמצעי הכינוי יהיו שונים לחלוטין מאשר בשיטת הזאת. ניתן לפרוט תושבות על הרבה נקודות ועל-ידי-כך לפרוש מכסימום שטח. כאמור, אין כל אמצעי ייצור מצורפים לנושא הזה. התושבה נשענת בין על אמצעי ייצור קיימים ובין על אמצעי ייצור מרוכזים, מתוכננים כפי שיוצג

יותר מאוחר. עוד משפט אחד לגבי התושבה. אנחנו אצט יודעים שתהליך האכלוס של הישובים האלה נולד טגרעיניט שמחבשים סביבם ועד פתייתם. על-ידי-כך מקבלים מטה גדולה יותר. התושבה גם היא צריכה את הגרעין הזה. הגרעין הזה לא בהכרח חייב להיות גרעין אידיאולוגי; הגרעין הזה יכול להיות לחלוטין גרעין פראקטי. לדוגמא, תושבה מסוימת באיזור ביקוש עם חברה קבלנית או מספר חברות קבלנות בנות מטה של 200-250 או 300 יחידות דיור, כולל מבני ציבור בחתאם, קניית ואכלוס היחידות האלה על-ידי השוק החפשי יאיץ את תהליך התאצאצאם התעבות מסביב לגרעין הזה הרבה יותר מאשר פריצת דרכים ומכירת קרקעות, משום שתהליך הזה של בינוי של "בנה ביחך" הוא תהליך ממושך, עם הרבה מאד התלבטויות גם במיקרו של הפרט וגם של החברה כבונה.

קריה. הקריה זו עיירה שתוכנה יהיו שירותים למרחב איזורי גדול יותר. העיירה כוחה א' באכלוס מסות גדולות יותר של אוכלוסיה, משום שלו היינו רוצים לצאת מתוך הנחה שאפשר את מרבית האוכלוסיה לפזר בתושבות, יש לנו גם מיגבלה של קרקע. כלומר, הקרקע הקיימת או הזמינה בשומרון ויהודה היא לא במסות גדולות ביותר. כלומר, אנחנו צריכים לחפש גם תשובה להתעבויות של אוכלוסיה במירקמים גדולים, בצפיפויות גדולות יותר; מה גם שהקריה בכוחה לתת שירותים, גם שירותי ייצור וגם שירותים של חינוך וחברה לפריפריה איזורית.

עיר אחת למעשה מופיעה בכל איזור התכנון, להוציא את ירושלים. עיר שצריכה למנות בשנה 2010 25 אלף משפחות ומעלה. זו אריאל. עיר שבראש-ובראשונה צריכה לתת שירותים מרחביים לכל הגליל הזה ושומר שומרון ובנימין, ומעבר לזאת, עצם קיומה של העיר יחזק ויגדיל את מעגלי הביקוש לכיוון מזרח. כלומר, בעצם היותה עיר בעוד 15-20 שנה, אם כבר מערך שירותים ותעסיה בעל משקל, הוא יתחיל

אחראים להרחיב את מעגל הביקוש ומאידך את איזור ההתיישבות ברמה זאת לכיוון מזרח, לכיוון מעלה-אפרים, לכיוון צפון, לכיוון דרום. בעצם היותה כזאת היא גם תגדיל את המתח הנישורי הקיים בין מרכזי ההישענות הקיימים.

אלה הם ארבעת הכלים. את ארבעת הכלים האלה אנחנו פרסנו על-גבי מפת רצועת הביקוש. תיכף אפרט איך פרסנו אותה ומה חיתה התפילה בנושא הזה.

בכל מקרה מלה אחת לגבי הקרקעות. קיימות כידוע קרקעות מדינה ביהודה ושומרון. על זה נעשה סקר של מינהל מקרקעי ישראל והיחידה לתכנון במשרד הבטחון. הסקר הזה מתייחס לאדמות מדינה. אנחנו עברנו עליו אמנם לא בצורה דקדקנית, עברנו עליו בשני קריטריונים: קריטריון אחד, גורנו סתוך הסקר הזה את הקרקעות עד 30% שפוע. ולא משום שאנחנו לא מאמינים שבלתי-ניתן לבנות מעבר לזה. בהחלט ניתן וגם מומלץ לבנות מעבר ל-30% שפוע. אבל כדי לקבל סדרי-גודל של קרקע לקחנו את המקדם הזה של 30% שפוע. מעבר לזה לקחנו עוד מקדם, וזה צפיפות ממוצעת של שתי משפחות לדונם בכל מוני ההתיישבות. שתי משפחות לדונם אצלנו ברוטו-ברוטו, כלומר, אצלנו כולל את מיבני הציבור והכבישים שבתוך הישוב עצמו.

שתי משפחות לדונם זה אומר בישובים הכפריים שלנו, יש לנו מצב של דונם ברוטו למשפחה; בישובים העירוניים יהיה המצב של 3, 3, 5 או 2, 5 משפחות לדונם.

מצאי הקרקעות בעיקרו הוא סטטיק ב-80% למספר היעד של 2010. כלומר, לאותו 1, 2, ל-1, 5. אבל שוב, המספר הזה של 80% הוא לא רלוונטי משום שהקבצות או התפרסותו היא לא-דוקא באותם איזורים שאנחנו רואים אותם כאיזורי תכנון. כלומר, קיימות הרבה מאד קרקעות

שלגביהן הצטרף להיעשות עבודה של רכישה, של בעילה ושל סמירה בכל דרך שהיא כדי שנוכל למרוס את ההתיישבות בצורה שהתכנית מחווה אותה.

אנחנו פרסנו את הישובים העירוניים (בלווית הסבר על-גבי שיקומיות): באיזור הביקוש הנמוך ביותר המטרה ליישב את ההתיישבותיות הכפריות והקהילתיות. כפריות - בתנאי של מפאי קרקע חקלאית בעיקר. ושוב, בצפיפות ישובים יחסית נמוכה, כאשר כאן צריכים להיווצר מיקבצים-מיקבצים של ישובים כאלה שיוכלו לתת לעצמם שירותים הדדיים.

במעגל הביקוש הבינוני ~~אמצע~~ התיישבויות קהילתיות ובעיקר באיזור ההררי, ובמעגל הראשון בעיקר חושבות. צאץ כאשר אנחנו מציינים כך, שאותה עיר גדולה, אריאל, היא נמצאת בגבול איזור הביקוש הראשון עם מעגל הביקוש השני.

מיקומה כאן בגבול הוא קודם-כל נותן לה את האפשרות להיבנות בשלב ראשון על מרכז ההישענות הגדול, תל-אביב. לאחר-מכן להתחיל ולהרחיב את מעגל הביקוש הזה מורחה.

אותן קריות שאנחנו מדברים עליהן הן צריכות להיות מונחות בעיקר על צמתים של כבישים מקומיים וכבישים איזוריים. (חיכף נדבר גם על גושא הכבישים). ובמעגל הביקוש הראשון אנחנו מת מצביעים על 4 קריות: אלקנה, קרני-שומרון, אנחנו מציינים באיזור עינת קריה נוספת בשלב מתוכנן יותר מהקדם, אנחנו מציינים קריה באיזור נוה-צוף. אנחנו מציינים קריה באיזור בית-אל ואותן קריות שהתפתחה בצורה זו או אחרת מסביב לירושלים, כאשר מופיעות כאן שתיים וזה מעלה-אדומים ואיזור גבעון.

במעגל הביקוש השני למעשה מופיעה אצלנו קריה אחת וזו

בעמק-דותן. אין לנו שום בעיה של קרקעות. בעוונותינו הרבים, בהכנון מפורט יותר אנחנו מנסים לדחות את הקריה הזאת לכיוון גבעות והרי (?). מיקומה כאן הוא בכל-אופן על הצומת. הקריה הזאת חצטרך לתת שירותים רחבים לאיזור הזה, ולהתחיל לקשר קוטב נוסף על הציר עפולה-ירושלים.

באיזור השלישי אנחנו מציעים ככה: בנוסף למעלה-אמריס בעוד 20 שנה או 15 שנה ליד טובאס לפתח קריה. אנחנו מציעים לפתח קריה באיזור מעלה-עמוס על הציר העורקי הראשי, הציר הבינלאומי שעובר מבקעת (?). לכיוון מצרים. אנחנו מציעים על הציר -יהודה, לפתח קריה נוספת, כאשר כאן כאן מתפתחת קריה-ארבע.

זאת תפרוטת הישובים ברמות השונות. עכשיו, במקביל - וזה תהליך שהוא הכרחי, - נושא אחד שצריכים לתת עליו את הדעת ונתנו צאצא כבר לפנינו את הדעת גם משרד הבטחון וגם מע"ץ ואנחנו פה שפרנו קצת, זה נושא הכבישים. רמת הכבישים כשומרון ויהודה הן בחתייחסותה לרשת הכבישים הארצית והן בחתייחסותה לרשת השרות במקום היא נמוכה ביותר. צריכים להשקיע כל מאמץ כדי להתחיל לקשור את האיזור הזה, לאורך ולרוחב, עם אותם מקומות שזה לא צאצא מקושר. קיימים מספר צירים שלדעתנו הם חשובים במיוחד. מעבר לציר המתפתח ירושלים-לוד, עטרות-מעלה-אדומים שהוא מתפתח חוצה-שומרון צריך לקבל את מלוא המשקל כדי אצא להתפתח כציר לא מהיר, כציר ארצי כדי להתחיל ולגרוס לאוכלוסיה להכיר את האיזור הזה.

דרך-אגב, שומרון ונתניה נמצאים כמעט באותו מרחק מתל-אביב. אם נתניה היא איזור ביקוש ברמה גבוהה ברור שהשומרון או אריאל יכול להיות ככזה.

ציר נוסף חשוב הוא ציר שקראנו לו ציר חוצה-מנשה. זה ציר

שעובר מנוס דן לכיוון עפולה. ציר שהוא ציר חילומי לציר ואדי-ערה. חשיבותו של הציר הזה קודם-כל להכניס לתודעת האנשים שגרים כאן את העובדה שלעפולה אפשר להגיע מכאן. כלומר, שהשומרון הוא בסך-הכל הנתח שמחבר את תל-אביב ועמק-יזרעאל ולאן-דוקא הרצועה הצרה בתוך ואדי ערה. הציר הזה בשלב מתקדם יותר הוא ציר התיישבות ממדרגה ראשונה.

ציר נוסף באזור השומרון הוא ציר חוצה-שומרון צפוני שמחבר את חדרה עם מחולה. הציר הזה מקשר את הבקעה הצפונית עם השרון. חשיבותו בהיותו מושך אוכלוסין מהכיוון הזה לכאן בהיותו ציר בעל חשיבות התיישבותית.

ציר ארצי נוסף הוא ציר חוצה יהודה, שחשיבותו ברורה. כמו-כן חשוב ביותר לפתח כציר ארצי את כביש גב-החר שהיום נמצא בסטנדרט נמוך. מעבר לזה מתפתחת או מוצעת מערכת צירים ברמה נמוכה יותר כמערכת צירים מקומית, שמגשרת בין האזורים האלה לאזורים האלה ועל-ידי-כך נותנת את החשיבות הקונצנטרית לעיר ולקריות. אני לא אכנס למרטים של הכבישים האלה.

את הרעיון הכללי הזה שמתייחס לשנת 2010 גזרנו לשלב הקרוב.

במפה הזאת אנחנו רואים ככה: בצד ההתיישבויות הקיימות המופיעות בנקודות הכהות, בין אם אלה עירוניות ובין אם אלה הכפריות והקהילתיות, אותם ישובים שאנחנו מציעים להרחיב אותם (והיכף נראה איך ובכמה), אנחנו מראים את אותן נקודות חדשות שאנחנו מציעים להקים ואת מערכת הצירים בהירארכיות השונות ובקדימויות שלהן.

כאשר בדקנו את מצב מצאי הישובים הקיים כפי שמנה היים

על מספר המשפחות, מספר המיבנים, כמה ניתן להעמיס על חשית קיימת בכל הספקטרום של ההתיישבויות, כלומר הכפריות, הקהילתיות והעירוניות, הגענו למסקנה די מעניינת שכ-60%, כלומר כ-60 אלף נפש נפתן לחישוב במערכות הקיימות כאשר ברור שהישובים העירוניים הם חופטים את מרכז הכובד, והישובים העירוניים מתייחסים, אותם ישובים עירוניים שמסביב לירושלים ולאריאל.

המקדם לעיבוי ההתיישבויות הכפריות והקהילתיות היה כך: להביא את הישוב הכפרי והקהילתי לרמה כזאת שיוכל לתת לעצמו רמה סבירה של שירותים, מינימום בישוב הכפרי ומצד שני לא לגרום לתהליך האצה בלתי-בריא או קליטת אוכלוסין בלתי בריאה בישובים הכפריים והקהילתיים. אי-לכך המדד שלנו היה בישובים הכפריים להגיע למצב של 60 עד 70 משפחות תוך 4 שנים; כלומר, באותם ישובים בהם יש יותר מ-30 משפחות אפשר להגיע ליותר מזה.

מספר היעד של אותו ישוב כפרי הוא לעוד 20 שנה כ-160 משפחות. כלומר, להביא ב-4 השנים הקרובות מחצית מספר היעד. לעומת זה, בהתיישבות הקהילתית בו מספר היעד הוא 300 משפחות לנסות ולהגיע למצב של 150 עד 170 משפחות, עם כל המערכות האיזוריות ומערכות השירותים המקומיים הכרוכים בזה.

לגבי ההתיישבויות העירוניות, אני מניח.

לגבי אותם 40 אלף נוספים הנזורים מתוך ה-100 אלף. ההצעה היא קודם-כל לנצל את איזור הביקוש הזה. לנצל את איזור הביקוש הזה במרקס של הושבות. כלומר, להגדיר את השטח. השטחים פת מוגדרים פחות או יותר על-ידי מפת הבעלויות. להגדיר את השטח הן כפועל-יוצא של קרקע זמינה, הן כפועל-יוצא של שטח שנמצא על ציר שיחמתח וחייב להתפתח, ולנצל את כל האפשרויות האפשריות כדי לקדם את ההושבות.

אנחנו מניחים שניהן ב-4 השנים, עם מאמץ להביא ל-10 חושבות
כ-10 אלפים משפחות, רוצה לומר, כ-35-30 אלף נפש. ושוב, בהישענות
על איזור הביקוש.

במכה שניה להתחיל לחשוב על ~~אמצעים~~ ~~התיישבויות~~ כפריות
באותם איזורים בעלי חשיבות התיישבותית כפי שאנחנו רואים אותם.
אנחנו כאן ציירנו במעגלים חריקים כ-25 ישובים שחשוב לראות
אותם בחקמה בזמן הקרוב; מתוכם צריך לגזור בין 12 ל-18 ישובים
לעשייה ב-4 השנים הקרובות. בכל מקרה, אותם איזורים עליהם
אנחנו מדברים זה האיזור הזה, מערב להרי הגלבוע, כדי להתחיל
לגשר בין ההתיישבויות שקיימות כאן לבין מה שקורה פה. ב.
לחזק את האיזור הזה, אלון-מורה. מערב-יהודה הוא איזור חשוב.
שם צריכים להתחיל לחשוב להתמקד בנוסף להתיישבויות הקיימות;
צריכים לחשוב על התיישבויות נוספות. ולהתיישבויות כפריות באיזור
הזה.

בכל מקרה, לגבי הכבישים. מצויינים כאן אותם כבישים
שבהם אנחנו ממליצים היום או במשך ארבעה חשנים לפתח אותם ולהשקיע
בהם כל מאמץ. כאמור, כדי לגרום לאיזור הזה להיות איזור ביקוש
וכדי לגרום לאיזורים האלה להיות איזורים שמסורתיים בצורה נכונה
וניזונים ממקבץ התיישבות אחד למקבץ התיישבות שני.

כאמור, הכביש חוצה-שומרון; כביש חוצה-מנשה. החלק הראשון
של חוצה-שומרון צפוני. אותו כביש איזורי שעולה משפלת החוף
דרך נוה-צוף לכיוון ראמללה ויורד לכיוון עפרה, והמשכחו של
ציר חוצה יהודה, כאשר במקביל צריכים לתת את הדעת, מעבר לכבוס
הידוע דיר-איסטיה, דרך יקיר; המשכו של הכביש כביש איזורי
כדי להתחיל וליצור קשר בין מה שקורה כאן לבין מה שקורה כאן
ולא לגרום להתנצצות מוחלטת לכיוון מזרח; וכמובן, פיתוח של
כבישים מקומיים באיזורים האלה.

עכשיו לקחנו ופלגנו כדי לקבל סדר-גודל שגם יתבטא אחר-כך
 ביחס בין תשומות לאומיות ותשומות פרטיות, - התפלגות תוספת
 האוכלוסיה לפי איזורי הביקוש. אז באיזור הביקוש הנמוך
 אנחנו מדברים על הרחבת ישובים כפריים בסך של 1100 יחידות דיור,
 כ-3600 נפש; הרחבת ישובים קהילתיים - 2400 יחידות דיור;
 הרחבת ישובים עירוניים (ואני מדבר על איזור הביקוש הנמוך,
 כשאני מתכוון לישובים עירוניים: קרית-ארבע ומעלה-אפרים) ותוספת
 ישובים כפריים וקהילתיים, כפי שאני הצגתי, 1000 משפחות.
 סך-הכל 5500 משפחות.

באיזור ירושלים כ-4000 משפחות על כל בנותיה. דרך-אגב,
 המספר הזה של 1000 משפחות לשנה הוא מספר שבזר מתכניהו של
 משרד השכון. זה לא מספר שאנחנו המצאנו. בירושלים מתוכננות
 כ-4000 יחידות דיור לשנה התחלות בנייה; מהם 3000 בתוך ירושלים
 וכ-1000 בפריפריה.

באיזור הביקוש הגבוה הרחבת ישובים עירוניים, כולל אריאל,
 7000 יחידות דיור ותוספת בישובים חצי-עירוניים 10 אלפים
 יחידות דיור.

קרי, ברצועה המערבית של השומרון כ-17 אלף נפש, או בכל
 איזור הביקוש הראשון כולל ירושלים כ-21 אלף משפחות, שהם
 מהווים כ-80% מסך-הכל העשייה שאנחנו עושים.

התפלגות תוספת אוכלוסיה - וזה כדי לקבל עוד סדר-גודל
 של מספרים - לפי הרחבת ואיזוריים חדשים: 60 אלף נפש כאמור
 הרחבת; 40 אלף נפש תוספת ישובים כפריים ועירוניים, כאשר כאן
 הערכת התשומות בלירות, ופיתוח הכבישים (וזה כדאי שנזכור)
 הוא כ-0,24 מיליארד לירות. כלומר, פיתוח הכבישים הוא מספר

יחסית קטן בחור הסך-הכל, ולפי-דעתי הוא המאיץ החשוב ביותר בעשייה במערכת הזאת.

אני ציינתי את עיקר הדברים שצריך לעשות, כאשר אנחנו באנו ואמרנו: כל ה-100 אלף אנשים שאנחנו ממציאים אותם זה לא 100 אלף אנשים שאנחנו מולידים אותם אלא 100 אלף אנשים שקיימים ומבקשים פתרונות. פתרונות הדיור לאותם 100 אלף אנשים ופתרונות העסוקה וחלק מהתשומות צריך היה להינתן בלאו-הכי באיזורי ההתיישבות הקיימים, בין אם זה במרכז תל-אביב ובין אם זה באיזור ירושלים, - אנחנו צריכים למצוא את כל אותן דרכים להגביל את הגידול של אותם איזורים המהווים היום איזורי ביקוש ולהביא את אותם אוכלוסים לאיזורי ביקוש שהם גם איזורים בעלי חשיבות התיישבותית.

אני סיימתי את דברי.

יהודה דקל:

חודה רבה. חיים, בבקשה.

חיים צבן:

אני רוצה להדגיש שני מספרים שהם חשובים בעניין. מדובר פה על 7000 התחלות בנייה לשנה באיזור יהודה ושומרון. אם הגענו ל-28 אלף התחלות בניה, 7000 לשנה אחת, כאשר בתל-אביב וגוש דן התחלות הבניה הן 14 עד 15 אלף התחלות בנייה לשנה; כאשר כל התחלות הבניה בארץ הן כ-30 אלף. אז שני דגשים: זה פחות מ-50% מתחלות בנייה בתל-אביב והמרכז; שנית, זה לא מוגע כהוא-זה בתכניות של המיתוח גם בגליל וגם בנגב, כאשר מדובר על משאבים אנושיים. צריך לומר שבתכניות האלה אם רוצים להגשים אותן, צריך להחליט

על כמה דברים ולבצע אותם. הראשון שבהם זה שיש תיאום בין הגורמים העושים במלאכה; השני, שחייבים להשקיע מאמצים גדולים בנושא גורמי הייצור במקביל לפיתוח הזה לפחות לאותן 25% שדברנו עליהם. השלישי, שצריך לעשות תכנון מדויק ולאחר את אותם שטחים שהם לא באזור הביקוש הגבוה על-מנת לפתח אותם כתשתית ל-4 השנים האלה לפיתוח בעתיד. וכמו-כן, צריך להדגיש שיש לעסוק בנושא הקרקע, כאשר העיסוק בנושא הקרקע הוא אחד, כמובן, האיתור וחידוק בתפיסת השטחים, אבל יתרה מזו שלא לחזור על מקרה הגליל; לדאוג שהשטחים שהם בבעלות ממשלתית, שישארו בבעלות זאת על-ידי גידורם, עיורם וכדומה עד לאותו רגע שאפשר יהיה לבנות בהם.

במקביל יש לומר שצריך לעשות גם "לא תעשה" ולהגיע לכך שאכן יוכל להיות מצב ש-7000 התחלות בניה מה-15 אלף של המרכז אכן יופנו ליחודה ושומרון, וזה אומר לעשות מאמץ שלא ייעשה בתחומי תל-אביב והמרכז. על-כל-פנים, ה"לא תעשה" הוא חשוב במקרה זה כמו ה"עשה".

מבחינה מקצועית יש לומר שתכנית הזו של 100 אלף יהודים ביחודה ושומרון נראית כאפשרית. כאשר אני רוצה לחזור ולהדגיש המשאבים הדרושים לכך הם לא בהרבה יותר מהמשאבים הנחוצים בלאו-הכי בשביל ליצור את מקומות-המגורים האלה בתחומי הקו-הירוק. וזו נקודה שיש להדגיש ולחזור ולהדגיש אותה. עד כאן.

פר יהודה דסל:

לפי התכנית תהיה עכשיו התייחסות של הציבור. אני רוצה לומר שלושה-ארבעה משפטים לסיכום הפרק הזה. אנחנו הצגנו פה תכנית שנראית לנו תכנית אפשרית. היא תלויה

בקבלת החלטות של קביעת היעדים. זאת אומרת, הממשלה צריכה להחליט שהיא רואה ברעיונות המרכזיים של התכנית הזאת (והרי היא לא תכנית מפורטת) ככאלה שהיא מקבלת אותם ומעודדת אותם.

אני חייב רק להזהיר: ממשלות בישראל קבלו כבר החלטות על פיזור אוכלוסיה וקבלו החלטות עם חסון תכנון מוקדם. במשך 33 שנות המדינה קבלו החלטות אצאצא תפירות אוכלוסיה לפחות שלוש פעמים תכניות ממשיות. מהתפירות הזאת יצאו הרבה ניירות. תפירות לא היתה. אולי נמנע בעקבותן סחף באוכלוסיה היהודית באיזורים מסויימים. זאת אומרת, היה בכל-זאת פרי למאמצים, אבל היעדים לא הושגו. הושגו יעדי מיטנה אולי של מניעת סחף. הגליל - אחת הדוגמאות. אבל יש לנו תכנית תפירות האוכלוסיה אצל שהיא אצאצא בממשלה, המועצה הארצית לתכנון בניה. זו תכנית שדברה על יעדי אכלוס בכל אחד ממרכזי האכלוס הגדולים של ארץ-ישראל, ורק בשביל לסבר לכם את האוזן בצורה קצת צורמת, יש ערים לא מעטות בארץ שהיום בשנת 1981 עברו את היעד שלהם לשנת 1993. עברו! אצאצא ערים במרכז כמו ראשון, הרצליה ודומיהן, נחניה - הן ערים שעברו את היעדים של תכנית המיתאר הארצית לתפירות אוכלוסיה שאושרה בממשלה. היום הערים האלה עברו כבר את זה. הן גולשות מעבר לתכנית.

לעומת זאת, ערים אחרים ואיזורים אחרים שבתכנית התפירות התבקש שם תגבור לאוכלוסיה, כולל ירושלים, לא עמדו ביעדים. והשאלה מופנית חזרה לממשלה, בשביל שייקבעו גם אמצעים של מתן תמריצים כאלה שהתכנית תוכל לצאת לפועל.

התמריצים הם לא בהכרח מענקים ולא בהכרח מתנות. כל התמריצים, למשל, שהוצגו פה בתכנית זה פתיחת איזור הביקוש הראשון, הספון והנשען על מרכזי הביקוש הגדולים של מרכז הארץ בצורה מסודרת

וממוסדה אפשר במחיר הקרקע או בפתיחה תשתית לקבוע את מקדמי הביקוש
 שיהיה בשטחים האלה, ועוד דרכים שונות. כאשר תכנית העובד
 לפרטית תהיה חייבת להציע מערכות שלימות של הקצאת משאבים, חמריצים
 וכיוצא-באלה על-מנת שהתכנית תוכל לצאת לפועל.

אני רוצה לומר עוד הערה אחת. התכנית הזאת בפירוש איננה
 מתחרה על משאבים של יעדים לאומיים אחרים. היא נמצאת בתוך
 החתום של המשאבים שחיים קורא זה בלאו-הכי; אני קורא ייוצרו
 בין מהמיגזר הממלכתי ובין על-ידי המיגזר הפרטי. המשאבים האלה
 קיימים בעין כי אי-אפשר יהיה שלא לאאצ לאכלס בבתים את האוכלוסיה
 הגדלה, גידול טבעי אפילו, ואי-אפשר שלא לסרוץ את דרכי התחבורה
 ולהטיט מהמרכזים הצפופים והבלתי-נסבלים. נתון קטנטן: בשלושה
 החדשים האחרונים בתל-אביב רבתי נוספו 35 אלף כלי-רכב. זה
 צריך לקחת-בחשבון. הכרתי לתטיט מרכזי ביקוש לכל תחומי החיים:
 גם דיור, גם תשתית וכיוצא-באלה.

לכן, כאשר תהיה תכנית וכאשר תושלם תכנית צריכה לקחת
 את השלד שחוצג פה, להלביש עליו נושאים נוספים שיעשו מזה תכנית.
 כאשר קבלת התחלטות בסופו-של-דבר תהיה ככל-שאפשר כוללת תחומים
 משפיעים כאלה שיאפשרו את ביצועה ואת הצלחתה.

מר מיכאל דקל:

תודה ליהודה שניהל את הישיבה הזאת. תודה לחיים עבור הפתיחה
 ודברי החסבר, לצורת המתכננים וליוסי שהציג את הדברים.

כרגע המצב מבחינת הזמן הוא כזה: כנראה שהקצבנו בתכנית
 יותר מדי זמן לכל מיני נושאים. הזמן לא נוצל. זה טוב אם אפשר

לקצר ולייעל. בתכנית שלנו מופיעה ההתייחסות של אמצא החטיבה להתיישבות. כבר שמענו את דברי יהודה.

לכן נמשיך את הישיבה בצורה כזאת: משרד השכון שצריך היה להשתתף ולהציג תפישה שלו, בגלל סיבות שונות איננו היוס. אני מבקש את אורי לנהל את הישיבה הבאה. בבקשה.

הישיבה התמקדה בהיבטים נוספים לנושא שהוצג כאן.

אורי בראון - יו"ר הישיבה:

אני רוצה קודם להתייחס לכמה דברים שכאן נאמרו, או יותר נכון לא כל-כך להתייחס לדברים, לענות עליהם או לבקר אותם או לתמוך בהם, אלא יותר לומר מה דעתי על הנושאים שהם נושא הישיבה או הדיון היוס.

דבר ראשון, אני רוצה לומר לגבי שיטת או דרך ההתיישבות או איך אפשר להגיע להישגים או למספרים של מתיישבים יותר גדולים כתוצאה ממה שקרה עד עכשיו ומה יכול להיות בעתיד. זה הדבר הראשון שאני הייתי רוצה להתייחס אליו.

אני חושב שהדברים מותנים בכמה דברים. דבר ראשון זה תשתית. זה ברור לכולם. אבל יחד עם זאת, צריך להבין שאנחנו, למשל, אפילו אני היום כחמקידי החדש במשרד הבטחון, אני מטפל בנושא תעשייה. זאת אומרת, מתחיל לספל בנושא תעשייה. אחד הדברים הראשונים שאנחנו צריכים זה כבישים, זה טלפונים, זה חשמל ברמת הרכה יותר טובה ממה שיש היום. בלי שזה יהיה, בלי שיוכלו להפעיל טלקסים ובלי שיוכלו להפעיל ולחסיע משאיות גם של אנשים, אפילו אנשים שעוד לא גרים שם, אבל לחסיע אותם לעבודה וגם שלא יהיה מתח של חשמל בסדר-גודל כזה וכזה, אי-אפשר להעביר את אותו מטעל

שאנחנו חיוס מוכנים להעביר אותו. ואם זה ייקח 4 שנים או 5 שנים, - למה שאמרת עד עכשיו רק דוגמא קטנה, באמת קטנטנה אפילו לנושא הזה: יש דבר שאם הממשלה את הבטיח הזה לא תעשה, אז אנחנו יכולים לדחות ולבנות עוד בתים זמניים, להביא עוד, אבל בעיקרו-של-דבר לא יהיה לזה על מה להתבסס. אני אומר את זה: לא אמרת את זה לפני 4 שנים. כי לפני 4 שנים היתה הבעיה אחרת. לפני 4 שנים היתה בעיה שיישבו יהודים בכל מיני מקומות. ויושבים. לא מספיק. לא מבחינת כמות. לא במספיק מקומות. אני אולי אגע בזה אחר-כך. אבל בעיקרו-של-דבר, המודעות ישנה, האנשים ישנם, המקומות הם בהחלט אטרקטיביים מבחינת שאיפת אנשים לגור בהם. אני לא אומר שהם באים מחר, אבל כראייה לעתיד. הדברים של התשתית הראשונית, שהיא חיוס לפי דעתי א"ב: זה כבישים, טלפונים, חשמל (אני בכוונה לא אומר מיט, כי עשינו בחצי-השנה האחרונה פעילויות כאלה, שנדמה לי שרוצים לחלות כמה אנשים בגלל זה; אבל אף-אחד לא מצטער על זה).

(מיכאל דקל: אף אחד לא מצטער ואת אף אחד לא רוצים לחלות).

אני מציע שירשמו את זה. לכן אני חושב, שהנושא הראשוני שעליו באמת צריך לעבוד וצריכים אותו לראות כנושא מרכזי זה הנושא הזה של התשתית. יש לזה גם השלכות נוספות: נושא של מקומות טרוחקים יותר, קיימים חיוס או לא קיימים. את כל האמצע החורמה - הדם צריך לזרום בתשתית - והיא לא קיימת חיוס.

נושא שאנחנו נכנסים אליו די מצד אחד בחששות ובקצב יותר מאשר היה עד עכשיו, זה האיזור הדרומי. זאת אומרת, דרום הר-חברון, מסביב לחברון. זה גם-כן נושא מאוד, הייתי, של איזור מאוד ריק. זה דבר אחד.

הדבר השני זה לגבי החושבים עצמם. אני אומר את זה בכל פעם,

ואני אניד את זה גם כאן. ליהודים באופן כללי יש כסף. יכולים להשקיע מכספם היום. זה לא כולם כמובן, אבל חלק גדול של הישוב היום בארץ יכול היום להשקיע הרבה מאד מכספו לדברים ברי-קיימא. זאת אומרת, דברים שהם באמת נכס צאן ברזל. ואחד הדברים או ה ד ב ר זה בעצם בית, זה רכוש, זה דלא-נזידי, אם אפשר לומר כך.

זאת הופעה בכל העולם שאנשים יוצאים מהערים, משפרים את רמת-החיים שלהם, ושיפור רמת-החיים זה לאו-דוקא דירה יותר יפה, אלא שיפור רמת החיים, אחד הדברים הכי חשובים, ביהוד אצל היהודים, - אני חושב אצל כל העולם, בכל העמים, אבל ביהוד אצל היהודים זה נושא הילדים, זה נושא החינוך. ככל שהצפיפות והמבצרים הם צפופים יותר וגרים בבתי-קומות ובכל בית כזה רבים 200 ילדים או 100 ילדים, זה גורם נוראי לנושא החינוך. ככל שהאנשים מפורים יותר, ככל שהשטח הוא יותר גדול, ככל שרחוקים יותר האחד מהשני חינוך הילדים, ההתפתחות של הילדים היא הרבה יותר טובה, ובכל העולם יש היום תנועה של פריסה על-פני השטח. ואם יש דברים שהיום בארץ הם דוקרים בעיניים זה אותם השיכונים בלית-ברירה שבנו בזמנו והיום משפרים אותם או לא משפרים אותם בכל המקומות, כמו לוד וכמו רמלה וכמו רמת-גן וכמו הרצליה. ואני לא מתכוון להרצליה פיתוח. אני מתכוון לאיזורים צפופים אוכלוסייה.

עם מי שאתה מדבר היום, את מי שאתה פוגש, כמה רצים אחריך: לצאת אמצעאך מהעיר, לצאת מהצפיפות. זה לאו-דוקא לצאת מהעיר עצמה, אלא מאותה צפיפות, מכל הסיבות. אותה רמת-חיים שהדבר הראשוני הלא-טוב שבה היא הצפיפות.

אני חושב שלנו יש איזור שהוא מתבקש מכל הסיבות להרמת

רמת-החיים מבחינה זו, שזה איזורי שיפולי ההרים או ההרים, אם זה משפלת החוף לכל הכיוונים, ואם זה אפילו כמו שהתארגן עכשיו גרעין, ישוב חדש נקרא לו, קריית-גת. גרעין שלם שרובה להקים ישוב קהילתי בשיפולי הר-הברון. ישוב עירוני. לא ישוב חקלאי. רוצים להמשיך לעבוד. כל המרחק הוא 20 ק"מ. מה זה לנסוע משם לעבוד בבית-חרושת או במשרד של עורך-דין או רופא שעובד בקריית-גת ולגור מעל תקומיה או באיזור של מזרח מאמציה.

בתחילת זאת תנועה חיונית מכל הכיוונים: גם מבחינת פיזור אוכלוסייה, גם מבחינת העלאת רמת-החיים האישית וגם הציבורית-החברתית.

אבל בשביל זה צריך כמה תנאים. לפי-דעתי, לא אגיד שבזה תלויה התכנית אבל יש לה חלק גדול, וזה הייתי אומר, לתת ליהודים קרקע במקום שמדינת-ישראל חושבת שצריכים לגור בה, ונאמר השומרון, לתת ליהודים את הדונם או את השני דונם, אצאצאאל למכור להם, שזה יהיה שלהם, שהם יידעו שזה רכושם, והם מוכנים להשקיע בזה את הכסף וזה יהיה שלהם. אני לא אומר למכור את זה לספקולנטים. יכול להיות שפעם יהיה בזה גם, כמו בכל העולם, אבל לעשות איזשהו שינוי מסויים בקווי המחשבה שלנו על-מנת שאנשים יידעו שהם יכולים לבוא, לקנות את בתיהם, כמו שערי-תקוה. לפי-דעתי זו דוגמה יוצאת-מן-הכלל פנטסטית. אלו ידעתם כמה אלפי משפחות מתדפקות על הדלתות בשערי-תקוה בשביל לבנות.

אותו הדבר לפי-דעתי אפשר מחר בבקר (אני אומר את זה באחריות: מחר בבקר לא בעוד שנה) לעשות את זה ביקיר ולעשות את זה בבית-אבא ולעשות את זה בקדומים ולעשות את זה באלון-מורה יותר קשה. יכול להיות שבאלון-מורה צריך לעזור בדברים. אני חייב אנני בזה. אני אומר, זו נקודה שלפי-דעתי צריך לשכור איזשהו מעגל. הראו מה קודם חסונה מסוימת. אנחנו החלטנו בוועדה שריס לפני שלושה חדשים על הקמת ישוב עירוני בין מעלה-אדומים לתקוע. טרי קרא לזה

רמת קדרון. שם יפה. יהודים שקונים את הקרקע ויעשו בדיוק
כמו שערי-תקוה לתל-אביב או לפתח-תקוה, רמת-קדרון לירושלים.
שלחו כבר לחו"ל אנשים למכור קרקעות לאנשים פרטיים ולפי-דעתי
זה מקום שיפתח על גבול המדבר, מרחקו היום 18 ק"מ. אם יבנו
כבישים קצת יותר טובים זה יהיה 10 או 12 ק"מ מירושלים.
מקום נפלא, לא תופס קרקע חקלאית. מדבר. לא מיושב ולא מוגע
באף-אחד.

זאת אומרת, אני חושב שבשביל להגשים את התכנית שהציגו כאן
חיים ויוסי צריכים לשנות איזשהו תהליך, איזשהי מחשבה. יש לנו
בעיות, למשל, אפילו עם הישובים של החטיבה להתיישבות. ואני לא
חוקף אותם. אבל יש בזה נקודות לא טובות. הנושא הזה של איך
בוחרים את האנשים, מי בא ומי לא בא; למה מגיע לזה ולא מגיע
להוא. ועדות קליטה, הקריטריונים שלהם. עם-ישראל בונה. זה
מגיע אולי לכולם. לא רק למי שמוצא-הן-בעיני.

יש המון בעיות. אני לא רוצה פה היום להעלות אותן. יש לזה
גם יתרונות, אבל אני אומר: יש פה כל מיני נקודות שצריכים
לצאת לפתוח, אולי לצאת לשיטה חדשה. אני חושב שבשיטה חדשה אפשר
להגיע להישובים הרבה יותר גדולים. זה דבר אחד.

דבר שני זה סיוע הממשלה לנושא של ההתיישבות עצמה או
לפיזור האוכלוסיה או למילוי ארץ-ישראל אמצאא והתיישבות בשטחים
שהיינו מעוניינים שיישבו בהם.

הסיוע, לפי-דעתי, צריך להיות מכוון באמת בחתום למקומות.
זאת אומרת, אין-ספק שבמקומות רחוקים כמו אלון-מורה, שילה,
חפוז, אני יכול למנות עוד, אולי רימונים, כוכב-השחר, דרום-הר-חברון
- באמת צריך להיות סיוע לפחות בשלב הראשוני, הייתי אומר,
לא מאה אחוז אבל שמונים אחוז סיוע. זה תשתית וזה להביא את

המים ולהביא את החשמל ולבנות את הבית או לבנות אותו ולמכור אותו בתנאים נוחים יותר. יש איזורים שצריך לתת סיוע פחות. נגיד, במרכז או על השדרה המרכזית, שזה קדומים, קרני-שומרון. פחות. זאת אומרת, אולי לתת חשית. המדינה תתן את החשית והיתר האיש בעצמו, על-חשבונו יבנה, עם הלוואות, בלי הלוואות, כאלה או אחרות כחחאס לזה.

אחר-כך יש ישובים ממש קרובים מסביב לירושלים וקרובים למקומות-העבודה הקודמים. זאת אומרת, בעצם אפשר להישאר לגור במקום ולהישאר במקומות-העבודה, כי המרחקים זה 10 ק"מ, 12 ק"מ או 15 ק"מ (אני סתם אומר) והשטח הוא נוח לעבודה, נוח לבנייה. יש מקומות שגם שם צריכים לסייע יותר כתוצאה מפני הקרקע. גם שם צריך לתת חשית. יש מקומות שלא. אני אומר, צריך לבדוק את זה עניינית בכל מקום ומקום.

בעקרון, לפי-דעתי, צריך לתת לאנשים את הקרקע. אני גם חושב שצריך לתת יותר אדמה. אנשים מוכנים לשלם את זה. אני חושב שחלקה של 450 מטר שעל זה בונים את הבית, בית העתיד, זאת אומרת, זה בעצם לכל החיים אותו בית - יישאר לבניו או יוסיף ואז יהיו שתי משפחות על אותו מקום; לראות את זה על 450 מ"אני רואה את זה היום בקרני-שומרון; ששם כבר בנו למעשה את כל השטח, אשר נבנה על ידי "בנה צאצאך ביתך". לפי-דעתי זה חומר. הבית בעצמו הוא על 120 או 130 מטר. מה נשאר מכל הצדדים? לא נשאר כלום. זה בית-על-יד-בית עוד הפעם.

אנחנו עושים שגיאה. אני לא יודע, יוסי, איך אתם רואים את זה. (תערת-ביניים: מינימום 600 מטר). אני לא נכנס לזה עכשיו. אני אומר מה אנחנו רואים היום כשטח, ואני בטוח שאנשים על אותם שני הדונם מוכנים לשלם את הכסף הזה, כמה שזה עולה, אבל שיהיו להם תנאים-חיים יותר טוב.

הדברים שאני אמרתי, לפי-דעתי צריכים להיות איזשהו נז
או איך לומר את זה, בעיני המתכננים למיניהם בשביל לראות,
ויכול להיות שבהתחלה שלמנו באמת "רבה-גאעלד" ועשינו שגיאות
מסוימות. אנהנו צריכים לתקן את עצמנו.

הדבר האחרון אולי - אני לא יודע איך לומר, אם זה ביקורת
או הערות, זה הקצב או העיכובים. אז יחסית אומרים שדוקא
ביהודה ושומרון הכל הרבה יותר מהיר. זאת אומרת, מאשרים את
התכניות הרבה יותר מהר והכל הולך יותר מהר. איך אומרים? -
אוי-ואכוי לנו אם זה נקרא יותר מהר. זה לוקח וזה גם עולה לנו
כתוצאה מזה הרבה יותר ביוקר. לכל. גם למדינה וגם לפרט עצמו.

אני הייתי מציע והייתי רואה את זה כחישג יוצא מגדר הרגיל
אילו כתוצאה מזה שאנחנו רואים את זה כולנו פחות או יותר
באותה הראייה, היתה מוקמת איזושהי רשות מרכזית לפיתוח יהודה
ושומרון, ובה מרכזים את הנושא של התשתית, של כל המשרדים השונים;
אם אפשר היה להרכיב רשות כזו, אם זה כמו חבל של החטיבה להתיישבות.
אני אומר בכוונה החטיבה להתיישבות, שזה המכשיר הכי בעל-מקצוע
מצד אחד ובעל הכלים, בעל הנסיון מצד שני; בעל הכלים שיש לו
היום ביד. והיה מארגן חבל כזה או רשות כזו. לא חשוב, אולי
בשביל שזה לא ייראה נורא, חבל מיוחד שאליו נכנסים, מוזרמים
גם התכניות וגם המשאבים הכספיים, כמו שעשו בזמנו את חבל לכיש,
כמו שהקימו.

זה לא בדיוק באותה הצורה, אבל באיזושהי מסגרת שהבינו
והתשתית התחבורתית, התשתית של האנרגיה, כל הדברים האלה
מתרכזים באיזושהי מסגרת אחת שמכוונת ומוטת את הדברים האלה
והאנשים דרכה באים וחברות-הבנייה.

דרך-אגב, יש הרי סגירות של חברות בניה. אתם לא מעלים על-הדעת. מוכנים הכל. אז זה אין לו רשיון ואין לו זה ואין לו אחרת. אינני יודע, יכול להיות שזה כך צריך להיות. הוא לא בנה מעל למאה בתים אז לא נותנים לו לבנות. מה איכפת לך? יש לי משקיעים מחו"ל, אני מוכן מחר לבנות. אני לא רוצה כלום. לא, לא מאמינים לך. אבל הוא חותם, מביא מכנקים. לא! יש חוקים כאלה וכאלה.

אני אומר, יכול להיות שזה נכון בתל-אביב, יכול להיות נכון. אי-אפשר להשתמש בכל החוקים הקיימים, שקיימים היום בשביל ארץ-ישראל כולה גם במקום הזה, כי ישא פה דברים מיוחדים במינם. לפעמים זמן עובר ואחרי לא עושה משחזר - הפסדת את העניין. ואנחנו עושים את זה בכמה דברים; בכמה דברים אנחנו באמת משתמשים, א אין אומרים? מקצרים תהליכים. לפי-דעתי בכל זה צריך להיות. אם אנחנו רוצים להכניס את זה באמת למחלך רציני ולחשיב הישגים.

לכן אני אומר צריך לחקק איזשהו גוף על-מסד אצטף שיכוון וירכוז את כל העבודות, את כל השטחים שבהם יש עיסוקים בנושא הזה של המיחות. לפי-דעתי הדוגמא אולי הכי טובה היום זה משרד השכון איננו. ואני לא רוצה להעביר ביקורת. אני לא יודע מה היה, למה לא בא. מה אנחנו מדברים? - בינחיים כל מה שדברנו פה היום, הכל בעצם זה משרד השכון. אני אומר, זאת דוגמא של דבר מסויים.

אצא לפי-דעתי, אם לא נצא עם איזשהו ארגון שמכוון את הכל ומווסת את הכל ונותן לאנשים לאן לבוא, - באים לדקל ובאים לאורי ובאים לאורי ביידיץ, לזה קרעינים ולהוא קבלנים

ולזה בתי-חרושת, - כולם עוסקים בכל ואף-אחד בעצם אין לו בידים שום-דבר ממשי, אלא מי שמסדר האחד את השני.

אנחנו מוכרחים ליצור איזשהו גוף. לו ידעתם כמה בעלי ממעלים שהם עושים את זה לטובתם, דרך-אגב; לא בשביל מדינת-ישראל הם עושים את זה. הם רוצים לצאת מהרצליה מיתוח. יש לו שם בית-חרושת. הוא אחר-כך מוכר את הקרקע, מרוויח עשרות מיליונים. הוא אומר: מה איכפת לי? להיפך, אני בעד. ורוצה לבנות את ביה-החרושת על-יד אריאל.

כל הדברים האלה צריכים להיות מרוכזים באיזושהי יד, באיזשהו גוף, באיזושהי מערכת. וזה היה בארץ-ישראל. זה לא דבר חדש. אין אומרים? - כבר עשו דברים כאלה. אני אומר, גם היום, לא מאוחר היום, - להיפך, אני חושב שיש בסיס והיום צריך להתחיל לעבוד על זה ולהקים את זה. אני חושב, ברוכה היותה של התכנון שנעשה ושהוצג כאן. בשח יש בו דברים שצריך לתקן אותם או להוסיף להם או לגרוע מהם. אבל בעיקרו-של-דבר לפי-דעתי זו התחלה יוצאת-מן-הכלל לבצע את הדברים האלה.

בבקשה, אורי ביידיץ, סגן ראש מינהל מקרקעי ישראל.

אורי ביידיץ - סגן ראש מינהל מקרקעי ישראל:

רציתי במספר מלים להצביע על הנושאים שמעסיקים אותנו ולאחר-מכן להתייחס לבעיית ההתיישבות.

המקידנו מתרכז בהעמדת קרקע לתכניות התיישבות. אנחנו עושים את זה, וזה נכון לכל הארץ וזה נכון ביהודה ושומרון. לפני כשנה-והצי (זה הסתיים בתחילת '81) בצענו סקר קרקעות

בו איתרנו קרקעות במיוחד באותם שטחים שהם בלתי-מוטדרים כקרקעות מדינה. הם אותו סדר גודל של אלפי דונמים ותהליך הרכישות שבשנה-והצי או השנתיים האחרונות קבל תנופה וגם הישגים בגלל שיטות העבודה, מאפשרים לנו להעמיד קרקע לתכניות ההתיישבות.

אני רוצה שיק נדע, שלמרות האקלים הקשה בקרב האוכלוסיה של בעלי הקרקעות הערביים בנושא הרכישה, אפשר וניתן לרכוש קרקעות ואנחנו רוכשים קרקעות. אני לא יודע אם הדברים פה מוקלטים ואם יש פה עתונאים. לכן אני גם לא רוצה להיכנס פרטים. אחת הסיבות שאנחנו מצליחים לרכוש קרקעות היא השיטה, העבודה נעשית בשקט ובצנעה ולא לאור זרקורי העתונאים.

זה למעשה אחד התנאים שמחייבים להמשיך במשימה הזאת.

מכאן אני רוצה לעבור לבעיית ההתיישבות שהיא מתקשרת עם רכישה הקרקעות. אם הייתי לוקח את הקו שהוצבע עליו על-ידי המתכננים כאיזורי ביקוש בחוג הראשון שלהם, היום זה הפך (ואני רוצה לתת פרטים ועובדות ואחר-כך גם את ההערכות ואת המסקנות), מעבר לתכנית ההתיישבות הממוסדת שקיימת היום בגלל תופעות שונות שהן מעניינות לכשעצמן ולחלק גדול מהציבור יש כסף, ובגלל תנאי האינטליגנציה התברר (ויחכן שזה נכון) שההשקעה הבטוחה והטובה ביותר היא בקרקע.

אני בעובדה יכול להצביע על תופעה, שאם לא לכוון אותה לאמיקים נכונים, זאת אומרת, לא נראה את זה כמנוף להתיישבות, זה יהיה בסיס לספקולציות ולתופעות שליליות.

נכון שאנחנו צריכים לעודד יהודים לרכוש (וזו גם החלטת ממשלה) קרקעות בשני תנאים לדעתי: א. שהרכישה תהיה רכישה ב. שהרוכש ירכוש את הקרקע במחיר סביר. שני התנאים האלה היום

הם בתהליך של הדרדרות. ואני מדבר על עובדות. עוד הפעם, אני מדגיש
 את זה. בגלל הבולמוס של הפרטיים לרכישת קרקעות המתווכים, הן
 אצאאא היהודים והן הערבים, שיתכן שהתחילו בראשית צעדיהם צאצא
 מתוך מניעים נקיים להערכת הסתנוורו מהמחירים ומהסכומים. אני
 רוצה כבר לגעת, כדי לסבר את האוזן, במחירים. אני מדבר, מסוף השבוע
 החולף. סמנע עם מתווכים ערבים, מתווכים יהודים ומכתבים שאנחנו
 מקבלים מפרטיים שונים, שמבקשים את עצתנו. מחירי קרקע הגיעו
 לאחרונה ל-2 מיליון ל"י לדונם בלתי-מפותח ובלתי-מתוכנן.
 (שאלה: מי קונה ממי?) היהודים קונים ממתווכים יהודים. גם מערבים.

אצאאאאאא

אנחנו נגיע למצב שנמצא באיזורי הרצליה ולנתניה ואז נבלום
 את התהליך הזה. ואני יודע את זה גם העובדה, שחלק מציבור הרוכשים
 של 2 מיליון (כי עדיין זה בדאי בהשוואה לתל-אביב, להרצליה ולנתניה),
 - להפקיד כפרט את ה-2 מיליון לירות האלה בדונם קרקע, וחתימתוריה
 הציונית רצופה בדוגמאות כאלה של רכישת קרקעות אצאאא כנכס, - עד
 היום אנחנו מתלבטים באותם סאות דונמים שנרכשו על-ידי יהודים לפני
 '48, אם זה באיזור נבי-סמואל ואם זה באיזור קלקליה-חבלת ואם
 זה דוגמאות של עפולה ואם זה דוגמאות של פוריה. עד היום אי-אפשר
 לפתח חלק ממוריה, מעל טבריה, כי לא מאתרים את בעלי הקרקעות
 שרכשו את זה אי-שם בתחילת המאה.

חופעה כזאת הולכת ומתבצעת בסמוך לקו-הירוק. זה לא געשה לא
 בג'אבל-כביר ולא בדרום הר-חברון, אלא בזהה וחומף, ועל סמך זה גם
 בוצע הסקר של איזורי הביקוש, שמוקרנים ממרכזי אוכלוסיה במיוחד
 בשפלה. לא נתקלנו בזה בירושלים, אבל בשפלה.

ולכן להערכתנו זה מחייב להגיב ולהיערך לפתרון. זאת אומרת,
 למנוע את התופעה של ספקולציה, וספקולציה שאם בעקבותיה תיחת מתבצעת

בנייה, ניהא. אבל להערכתי זה יכול לבלוס את חבנייה. ישנה הצעה שאני התחלתי כבר להעביר אותה, ואני מציע שבפורום מצומצם נדון בהצעה של הערכתי צריכה להיות ממלכתית, כי מה שנעשה בשערי-תקוה, ועם כל-הכבוד, ואני מסתובב שם כל שבוע, אותה מלחמה שמתקיימת היום של יורשי שערי-תקוה היא שהביאה בחלקה לתופעות שציינתי. אני מצוין עובדות. אני לא רואה את הקצב של הבנייה של שערי-תקוה. איש מכאן לא יודע, אלה שמדפקים בפתח, כמה הם משלמים היום עבור מגורש בלתי-מפותח ועבור הפיתוח. ולכן מה שעושה שערי-תקוה, אין סיבה שאנחנו בתנאים מיוחדים לא נעשה בשיטה ובתיקף ממלכתיים לאותם סוגי אוכלוסיה שהתכנון מדבר עליהם.

אם לטכס, אורי בראון סיכם על ענין של גוף ממלכתי. להערכתי אותו גוף ממלכתי צריכה להיות לו שלושה בסיסול באפיק הזה. אני לא רוצה לשלול ולא רוצה להציע למנוע מפרטים לרכוש, אבל להערכתי פעולה שלנו המתן ותכנים אותם לסדר ותמנע את החופעות השליליות שבחיותן שולטות בשטח מבלי חנוכה שלנו אצ' יחמירו וגם יביאו אצ'אצ'אצ' להחטאת המטרות שדובר בהן.

אורי בראון - היו"ר:

מר עמר משרד הפנים, בבקשה.

שלמה עמר - משרד הפנים:

הרעיון שלך, אורי, לגבי גוף ממלכתי טוב שהוא נאמר היום. הגיע הזמן באמת שהוא לא רק ייאמר אלא כבר יתחילו גם בגיבושו ובחקמתו של הגוף הזה.

דבר אחד מאד חשוב: אם יוקם גוף כזה, שזה לא יהיה מין גוף א' כמו שהוקם לצורך הטיפול בגליל, אין שקראו לו, מתאם פעולות הממשלה בגליל. אז לא יצא מזה כלום. הוא בסך-הכל גוף של אדם אחד.

לפי הנייר הזה שיטנו בירי, אז דיונים שיבואו לאחר היום הזה יעסקו גם בענייני השלטון המקומי ביהודה ושומרון.

מאחר והיום אנחנו לא נעסוק בנושא הזה, וכשנעסוק בו יש באמת על מה לדבר והרבה מה לוטר, - הייתי רוצה בסך-הכל לנגוע בשתי נקודות. הנקודה הראשונה היא התשתית. רשות מקומית שקיימת היום באיזור היא מקבלת מענקים רבים ממשרד הפנים וגם ממשרדי ממשלה אחרים. אבל המענקים האלה מיועדים בראש-ובראשונה, אם לא רק, בעבור הכסחתם של אותם השירותים המוניציפאליים היומיומיים וללא מוסדות קהילתיים או מוסדות ממלכתיים רשות מקומית איננה יכולה לתפקיד, ואין לה גם את האמצעים על-סנת להקים את התשתית. יש דברים שקמו. יש דברים שנעשו. אבל הם לא רבים. הם מעטים. הם בהיקף קטן. והיום רשות מקומית נחלקת בבעיות קשות מאד בין אם זה במוסדות היגון, בין אם זה במוסדות קהילה, בין אם זה במוסדות בריאות ובין אם זה בכבישים או כבישי גישה.

מועצה איזורית מסויימת או מועצה מקומית מסויימת באה ובוכה ואומרת: אין לי כסף. אני לא מסוגלת. אנחנו נחנו לה בשנתיים הקודמות סכומים משמעותיים, אבל הם היו גם מעטים. השנה כמעט ולא נתנו כלום, בנושא הזה של תשתית.

אני קורא הן למשרד השכון (חבל שהם לא נמצאים פה היום) והן להסתדרות הציונית לעסוק הרבה יותר בנושא הזה.

הנושא השני הוא בקשר לתכנון. הוצגה תכנית. לפי הערכתי תכנית יפה. אתה דברת, אורי, על-כך שתכניות צריכות להתאשר מאר יותר. אני מניח שלא החכוונת אך-ורק לבעיות של שירותי התכנון העומקים באישורי תכניות אלא לדברים הרבה יותר גדולים.

אבל בנושא הזה עשינו. אולי עשינו מעט. אנחנו כמעט ולא

מסוגלים לעשות יותר. אין היום ביהודה ושומרון גוף ממלכתי שיעסוק בענייני תכנון ובנייה. ולא יתכן שכל שירותי התכנון הקיימים היום יהיו בנויים על אדם אחד בלבד, שזה האדריאל שלמה מושקוביץ. אנחנו רוצים שירותי צאצא תכנון, אנחנו רוצים לאשר תכניות סתאר הן איזוריות והן מקומיות. אנחנו לא מסוגלים לעשות זאת. ויתכן מאד שאותו יהודי שאמור לעשות למעשה אן-ורק בשירותי תכנון לסיגור הערבי ושעושה כמיטב יכולתו בנושא הזה לא יכול גם להמשיך בזה היום, כי אין גם היום טיפול בסיגור הערבי. ואם לא נטפל טוב בסיגור הערבי אנחנו נסבול טזה אחר-כך.

אם הינתן באמת העזרה, והעזרה המיידית בנושא הזה, נוכל להבטיח טיפול טוב, נכון בנושא התכנון. אלה הן שתי הנקודות שרציתי להעלות, תודה.

שמואל קליינר - משרד הפנים:

רציתי להעלות מספר נקודות להבהרה כאן, בהמשך לדברים שנאמרו ובעיקר בהמשך לדבריו של אורי, כפי שהוא הגדיר אותם, הוא הוציא מהשרוול מה שהיה.

(תערת-ביניים: אולי אהה מוכן להציג את עצמך). אני קצין המחוז להתיישבות הישראלית מעבר לקו-הירוק, משרד הפנים.

יש לי הרושם שאנחנו נמצאים עכשיו פחות או יותר באיזון דרך נכונה. אם עד עכשיו היו היעדים האחרים כפי שאורי ציין, לשים יהודים, לשים כמה בחים ולשים התיישבות, עכשיו אנחנו הולכים למחות בכיוון התכנוני הנכון כדי להלביש ליצור הזה ביהודה ושומרון עור וגידים.

מהתכנית שהוצגה כאן נוצר הרושם (ואולי אני טועה) שמרכז הכובד מונח בשומרון באיזור אריאל וסביב ירושלים. המציאות

היא שלמעשה שם אין בעיה. שם למעשה אין בעיה. אורי ציין את זה.
חברות בנייה אמצא מתדפקות על הדלת, רוצות לכנות. ולא רק
רוצות לכנות אלא מוכנות להבטיח חשתיית ומוכנות להבטיח סיבתי
ציבור ומוכנות הרים וגבעות להבטיח.

ניקה למשל דונמא. ציינו כאן את אריאל. יש היום חברות-
בנייה מוכבדות מאד, ביניהן "סולל-בונה" שמוכנה להתחייב ובכתב
על הדברים האלה. אם היא מקיימת חוזים כחל-אביב אין שום סיבה
שלא הקיים חוזה באריאל. והם מוכנים להבטיח הרים וגבעות
לצורך העניין. חוץ מזה הביקוש במקומות האלה הוא כזה שאנשים
מוכנים לשלם כסף. ואם אנחנו נמצאים כאן כדי לשים את הדברים
על השולחן, רבותי, לבוא היום לגור באריאל זה לא ציונות
וזה לא מתוך סיבות אידיאולוגיות. זו סיבה כלכלית טהורה.
(קריאת-ביניים: אני נשמח מאד אם במקום 25 אלף יהיו שם
40 אלף). אני לא בא לחקוף. אני פשוט מעיר מספר נקודות שכדאי
לחת עליהן את הדעת.

אנשים היום באים לגור, אם זה במעלה-אדומים או בגבעון
או בגבעת-זאב, סביב ירושלים ובשומרון מסיבה כלכלית. כבר
צינו כבר: 15 אלף לירות דונם. ויש חור. לא באריאל אלא
בשערי-תקוה, באיזורים האלה. זה דבר ראשון.

דבר נוסף. יתכן שאם אצאצאצא ייצא מכאן אחד המטרים
להקים אצאצא בוך שירכו בידיו את כל הטיפול ביהודה ושומרון,
והיה זה שכרנו.

אנחנו מאבדים מיליוני לירות, ולא רק משרד המסים;
מדינת-ישראל משקיעה מיליוני לירות משאבים כאשר יד ימין לא
משוכנעת או לא יודעת מה עושה יד שמאל. אציין לכם דונמא.

עד היום אין לי ידיעה מדוייקת מה נותנת הסוכנות ומה נותן משרד השכון. כאשר יושבים עם אותם גורמים (לא עם הסוכנות, אני מתכוון, אלא עם אותם יושבים) ורוצים לדעת, מה אתה מקבל? - אז הוא אומר: תלוי לאן אני קשור. אם אני קשור בצפון אני מקבל ככה, אם אני קשור במרכז אני מקבל ככה. תלוי כמה אני מוציא.

לו הייתה יד אחת שמכוונת את כל המשאבים האלה ומקצה אותם אז א' היה לנו יותר לבנייה, היה לנו יותר להשקעות שם.

אני מעלה כאן עוד נקודה. אם ניקח, למשל, את אלון-מורה. באלון-מורה (וזאת רחל ענבר יודעת יותר טוב ממני) נוסעים תלמידים לבית-ספר מקיף בקדומים. זה מעל לכתה ו'. אני לא יודע אם רבים יודעים, שהן בנסיעה והן בחזרה הם נוסעים עם ליווי. יש בעיות של הליווי גם-כן. מכאן עד כאן זה נפח זאת וסכאן עד שם זו נפח אחרת, שצריכה לבוא ולקחת את הליווי. יכול להיות שצריך לשקול גם מבחינה כלכלית, אולי כדאי לבנות את הכחות האלה באלון-מורה. (הערת-ביניים: יבנו. רק זה יקח זמן). ודאי שיבנו. (שאלת: אז מה אתה מציע? שיפסיקו לנסוע בכבישים שם, בגלל ששתי נפשות לא נחאמות ביניהן?) לא. אתה רוצה את הדברים יותר ברור? אני אגיד לך את הדברים יותר ברור. אני לא יודע אם זה שמחה או זה עונג להורים, - הם רגילים לעניין הזה, - שהם יודעים שבבקר צריכים לקחת את הילדים שלהם עם ליווי. זה לא הענוג גדול.

השיקול הוא שיקול פשוט. יכול להיות שיש מקום גם מבחינה כלכלית, כמה שזה עולה, - וזה עולה הרבה כסף, לפתוח שם כתה גם-כן. אנחנו יודעים שיש כתות של שלושה ושל ארבעה גם-כן.

על-כל-פנים, כאן אני מעלה נקודה לשיקול. (מיכאל דקל:

שמואל, בקריאת-ביניים. אחת מתייחס לטווח הקצר ולא לטווח הארוך.
זה שהיום צריכים לנסוע מאלון-מורה לקדומים זה איננו דבר של
קבע. זה עד שאלון-מורה תהיה מונקציונלית בנויה בצורה כזאת
שתצטרך את הכחות פה.)

אני משום רוצה להדגיש א נקודה אחת: יכול להיות שכדאי
בנושא התכנוני עצמו לשתף את כל הגורמים ביחד כדי לדעת מה
הן ההשלכות העתידיות על הנושא הזה. בגלל שאנחנו בונים היום
ישוב, מתכננים היום ישוב מסיבות כלשהן - ואינני יודע מה הן
הסיבות; לא משנה כרגע - אנחנו מתכננים כרגע ישוב במקום מסויים,
ואחר-כך כאשר הנטל נופל, ולא על משרד הפנים אלא על מדינת-ישראל,
על הצרכים המוציציפאליים, זה עולה עשרת מונים.

אז יכול להיות שכל הנושאים ביחד, גם בנושא התכנון כדאי
שיהיה תיאום ביניהם.

מתי דרובלס:

אבל יש תכנון איזורי ואנחנו הולכים בהתאם לתכנון האיזורי.
ישנן תכניות. למדנו על-כך. אנחנו לא פועלים בחלל ריק. אנחנו
פועלים בהתאם לכך.

שמואל קליינר:

אני לא התכוונתי לומר חלל ריק.

אורי בראון:

תודה רבה. רשות-הדיבור לאל"ם דני סמיו, הנקרא סרי.

אל"ם דני סתיו (סרי):

אני רוצה לומר כמה מלים ארגוניות. ההצעה להקים רשות או מינהל או גוף מרכזי, אני חושב שזאת הצעה נכונה. היא נכונה לא רק לנושא הזה; היא נכונה בהרבה נושאים, שכמו שכאן הגדיר אני מבין נציג משרד הפנים, רשויות המימשל לא תמיד יודעות או לא תמיד מתאמות בין יד ימין ויד שמאל, או אפילו בין שתי אצבעות באותה יד.

בלי כל ספק בנושא כזה שבו יש אינטרס כל-כך עמוק לקדם ולעשות את הדברים בלוח-זמנים וכאשר יש כל-כך הרבה גורמים מעורבים זה דבר שנכון לעשות אותו. אנחנו כאן מנוסים בהרבה דברים, אני חושב. כמו שהוזכרה כאן הדוגמא של מתאם הפעולות בגליל. הכוונה היתה טובה ורצו לעשות את זה, הקימו את הגוף והוא עשה, ולא עשה שום-דבר. ולמה? - וזה צריכים לדעת. גוף כזה אמר להקים לא רק על-ידי זה שמקימים אותו; לא חשוב אם זה רשות או מינהל או גוף סתם, אלא זה גם כאשר שאר הגופים במחילה מכבודם ומרגונם מקצצים בסמכויות של עצמם. כלומר, משרד הפנים מקצץ בסמכויות של עצמו ונותן לגוף סמכויות תכנון. ומשרד הביטחון והשכון לוקח סמכויות ומשאבים שלו ונותן לגוף הזה. אני לא אומר את הכל, אבל לפחות חלק, וחלק גדול ומוגדר.

ומשרד החקלאות והחטיבה להתיישבות ומשרד הבטחון ומינהל מקרקעי ישראל וכל מיצ שקשור בזה. כל אחד, - אולי לתקופת זמן מסוימת, מוגדרת, - אבל לוקח, מקצץ סמכויות, מקצץ משאבים ומעביר לגוף הזה. אחרת זה עוד מתאם אחד. אם אתם שואלים אותי, מתאם נוסף כזה פחות. אז נוסף ל-15 גופים שצריכים אותם, אז יש עוד אחד שנותן עצות ואולי צאצא באיזשהו מקום יודע להגיד לא כדי שישמעו אותו. וזה הכל. בזה כל התועלת.

להקים גוף כזה אמר גם בחודש. זו לא בעיה. אבל בהכרח

מלאה שאם מקימים גוף כזה, לתקופה מסוימת אולי, אם קובעים לו מועד מסויים שבו הוא סוגר את הדלתות, מחזיר את כל הסמכויות לגופים אחרים, לגופי-האם והאב. אבל באותה תקופת זמן סמכויות ומשאבים, וכמובן גם אחריות, ישנם עליו. זה יכול לפעול מצויין, אבל בתנאים האלה. אחרת נצטרך להמשיך, כמו שאורי אמר, כל אחד לסדר את השני כדי שהוא לא יידע שעל-חשבונו נעשה דבר מסויים.

רחל ענבר - משרד החינוך:

לא נחתי את דעתי כיצד יפעל הגוף המשותף, שפה מורגש באוויר שהגיע זמנו. זה טעון קצת מחשבה. אבל הגיע זמנו. לתאר למשל כיום במקום שאני עוסקת בו (אינני יודעת, אולי במקומות אחרים זה שלנה) יש לי עניין עם חמישה מחוזות כדי לספל בנושא חינוך לפעמים של ישובים סמוכים. יש לי עניין עם שניים-שלושה חבלים. יש לי עניין במשרד הפנים, תודה לאל, עם כתובת אחת. אבל גם שם יש בעיות. אין תאום. היות ולמשל, אל נושא של משאבי חינוך וארגון חינוך הוא נושא שעובד בתיאום עם מספר משרדים, משלב התכנון - זה משרד השכון, ואצלנו יש שלב פרה-תכנון, זה ההסתדרות הציונות - ועד שלב הביצוע שחברים לנו אנשי משרד החינוך ומשרדים אחרים. אין לנו כתובת אחת שהיא רואה את הדברים בראייה כוללת. רק לדוגמא, אם אנחנו ניקח למשל את הישוב חומש, שכדי לקבל שירותי חינוך עד שהוא יגיע למסה כזאת שחאפשר לנו מבחינת אוכלוסיה לבנות אותם מתוכו ועליו, אנחנו צריכים לקחת ילדים 40 ק"מ, לכל כיוון שלא נרצה.

אם היו אפשר מראש, כשמועידים את השטח לגרעין מסויים לחשוב על-כך, לתת מקום מסויים מתוך התחשבות בצורך לתת שירותי

חינוך והישענות על ישובים קיימים, היינו חוסכים הרבה עגמת-נפש, היינו מאפשרים פיתוח הרבה יותר מהיר של הישוב והיינו יכולים לעשות את זה זול יותר וברמה טובה יותר. אני רק נותנת דוגמא אחת, שזה מתחיל איזה גרעין יילך לאיזה מקום.

אבל מספר הדוגמאות הוא כמעט אין-סופי.

אני רוצה גם פה להזכיר, למרות שזה פה היום לא נושא הדיון, שאנחנו לפני שנתיים יזמנו ועדה בין-משרדית שהיא חשב ותמפה מה דיוש לישוב מבחינת חינוך ושירותי קהילה ורווחה, בדרך של אנשי הקציבים, אגף הקציבים ואנשי שטח העבודה כתובת, מוכנה. אנשי המקצוע (היה גם איש האוצר) אישרו אותה. השרים מעולם לא דנו עליה.

אני מזכירה את זאת כדי לומר שהגיע הזמן שכולנו נשתדל לראות את הדברים ראיה כוללת ולפעול כל פרט ופרט כחלק, כפסיפס מתוך המטרה הכללית.

מתי דרובלס:

בבקר השתתפתי בפתיחה, ועכשיו לאחר ששמענו את הדברים אני רוצה להתייחס למספר דברים אופרטיביים. כללית, לדעתי הדיון היה טוב, התכניות שהוצגו, אני חושב, באופן נאה; למרות שאנחנו עוד צריכים ללטש אותן, לתקן אותן, להבהיר אותן ולחביא אותן לגורמים המתאימים ששם יתקיים דיון. אני גם רוצה לקוות שחם יאושרו בהתאם לקו הכללי. אבל זה כבר לא לכאן אלא כחצנה כללית.

עכשיו בקשר לדברים אשר נאמרו ואשר הוצגו.

א. אני רוצה לתת דעתי בקשר למינהל או דעות. כל גורם וכל

גוף שמכבד את עצמו צריך לתמוך בהקמה מינהל או רשות, כי זה יפה, זה טוב, זה מצויין, זה אלגנטי. זה גם בכלל תיאום כולל לגבי מה שיהיה. אבל לצערי הרב, במצבנו אנו אנחנו לא יכולים להקים רשות או מינהל כזה. זה לא יהיה לטובת העניין.

ולמה דברי מכוונים? אנחנו נמצאים בתקופה שאנחנו צריכים לדחוף דברים מסויימים שזה יהיה מרוכז בידי גוף אחד, וזה היום מרוכז בידי גוף אחד; גוף אחד היום מקבל את המשאבים. הגוף הזה הוא אומנת, מטפלת, אמא, אבא והכל. האם מבחינת המינהל ותסדר הטוב, האם זה טוב? אולי לא כל-כך. מכיוון שישנם משרדים אחרים שצריך לסגור את זה. אבל, רבותי, אנחנו בנינו לפי הדגם הזה את מפעל החתישבות בארץ. ודוגמאות לפי הדגם הזה קיימות. לא התחלנו רק ביהודה ושומרון; אנחנו התחלנו גם באיזורים אחרים בדיוק לפי אותו הדגם; שהגוף אשר מטפל, המחלקה להתישבות או החטיבה להתישבות, כל אחד לעניינו, שמלווה את הישובים, מלווה את הישובים ומטפל בישוב בהתחלה, ביסודו, מא' עד ת'.

ואם אנחנו הצלחנו, ולדעתי אנחנו הצלחנו בזה, אז זה הודות לכך שכל הטיפול מרוכז ביד אחת. למרות שהמחלקה להתישבות לא טכונה על נושא החינוך, אבל המחלקה להתישבות מקימה מיבנים ומניינים לחינוך או בכל צורה אחרת, על-מנת שילדים יוכלו ללמוד. מה נאמר בקשר לזה האם ילדים צריכים לנטוע או לא. במחנכת תכנון איזורי שאנחנו מתכננים אנחנו בכל מקום בהתאם לגודל האוכלוסיה מתכננים בתי-ספר. אם הם בתי-ספר עממיים, יותר במקום, עד כמות מסויימות, לפי הגודל ולפי מספר הילדים. אם זה מעבר לזה, בתי-ספר על-יסודיים, אז הם כבר צריכים להיות איזוריים על-מנת שהם יהיו ברמה וכו'. גם זאת אנחנו לוקחים בחשבון בתכנון.

לכן אם לסכם את הנושא הראשון בקשר לרשות, כלליה, אני אומר, התשובה היא חיובית. מעשית אין הדבר הזה ניתן היום לביצוע, כי במידה ואנחנו ניגש לבצע, אנחנו נישאר בהתאמה בין משרדים, ואני חושש שאנחנו נפסיד את הזמן. כדאי להמשיך ולחזק את הגורם הזה שהוא קיים עד היום ומבצע את הדברים בצורה חשובה ביותר. קיימת מרכזיות והוא יודע את כל הדברים האלה ואנחנו מבצעים אותם.

ב. על התכניות עמדת. יובחר לפני הגורמים שצריך להציג אותם. אנחנו נציג אותם ואני גם-כן תקווה שהם יבוצעו. לא התייחסתי בבקרה לנושא מהיכן תבוא האוכלוסיה; או לפני האוכלוסיה, כמות היחידות.

בהתאם לתכניות אנחנו חושבים שבין 5000 ל-6000 משפחות יהודיות צריכות להתיישב בחבל ארץ מסויים של ארץ-ישראל. כאשר אנחנו מדברים על 5000 עד 6000 משפחות, לא כל-כך חשובה מה הסיבה שיהודי יילך לשם. ככל שירבו כן ייטב. מדינת-ישראל צריכה אותם שם. ומה הסיבה? זה לא חשוב. אם בא יהודי אלי ואומר לי שהוא רוצה ללכת לחבל ארץ מסויים מכיוון שהוא רוצה להקריב את עצמו אז אני אומר לו: שב איפה שאתה תמצא. האידיאליסט האמיתי הוא זה ששואף לשפר את רמת-חיוו ולהיות יותר טוב. ואם ישנו אחד כזה שאינו שואף להיות יותר טוב, לא מגיע לו התואר להיות אידיאליסט.

אידיאליסט הוא זה שדואג למולדת וחי בצורה הטובה ביותר למען המולדת.

ולכן, אני אומר, הוא לא צריך לבוא ולחקריב את עצמו, למרות שאני גאה באותם היהודים שעלו למקומות ובתנאים קשים ביותר,

והם יושבים היכן שהם יושבים. כי קשה הוא לקבוע ולהעלות את הגרעין הראשוני. ברגע שאנחנו מעלים את 50 המשפחות הראשונות החמשך הוא כבר קל. והחמשך לא חייב להיות מתוך משאבים ציבוריים, מכיוון שאפשר כבר לשלב את זה. התשתית, ההתחלה היא הקשה ולכן מתפקידנו לכוון אותה.

ובכן, את ה-6000-5000 משפחות לשנה לא תהיה כל בעיה להשיג אותן. בעיקר בהתחלה תהיה נהירה לקו של התמר, מה שהיה פעם הקו-הירוק. זה יהיה בעיקר ושם היוזמה הפרטית. במקומות החיוניים היכן שנצטרך לעבוד את הישובים אנחנו נעבה אותם; את כל אותם ה-60 ישובים שהקימונו - זו תהיה המטרה הראשונית לעבוד אותם. ולכן ה-6000 עד 5000 משפחות למצוא אותן זו לא בעיה. נוסף לכך האוכלוסיה הבוא.

במדינת-ישראל מדי שנה מתווספים כ-33 אלף זוגות צעירים, כן-ירבנו. לתת פתרון - ולא משנה באיזו צורה; בצורה זו או אחרת לרוב הזוגות הצעירים האלה, מדינת-ישראל צריכה לתת את הרוב בכל מקום, גם בתל-אביב. דרך-אגב, אני רוצה לציין כאן: עולה לנו יותר זול מבחינת משאבים ומבחינת כסף פתרונות לזוגות צעירים ביהודה ושומרון מאשר במרכז הארץ. הדבר תזה הוכח ואפשר להוכיח את זה.

מדינת-ישראל חייבת לתת את הפתרונות לאותם ה-33 אלף זוגות צעירים, ואם לא לכל ה-33 אלף, אז ל-20 אלף בוודאי. מכיוון שלא לכולם יש הורים עשירים שיכולים לעזור להם בפתרונות דיור, תעסוקה וכך הלאה.

אם אנחנו נקלוט לא הרבה, אלא רק 15% מהזוגות הצעירים, - ואני מאמין ואני יודע ויש לי ידיעות ורשימות שהם מוכנים לשם

ללכת, הרי אנחנו נוכל לקבל א גם את איכות האוכלוסיה, גם את
טיב האוכלוסיה וגם פיזור האוכלוסיה שאנחנו רוצים להשיג א.מ.ה.
שלושת הדברים ביחד, ולא במחיר יותר יקר מאשר פתרון במקומות
אחרים. על זה מדברת התכנית. את זאת אנחנו יכולים לבצע.

כנוסף לכך, העם היהודי התברך אא בכל טיני יהודים. יש כאלה
אנטישמים שהדביקו לנו את החמירות. לא, אנחנו עם אשר יש לנו
חומר אידיאליסטי שאנחנו יכולים להיות גאים בו. מדי פעם בפעם
כאשר אני מזדמן אקצאצאאא לתפוצות ואני נפגש עם יהודים,
אם זה בניו-יורק, אם זה בשיקאגו, אם זה בלונדון, אם זה בפאריס -
ויש לי רשימות כאלה, ואני מוכן להציג אותן בפני כל גורם שהוא,
- באים אלי אנשים, והיום יש לי רשימות, קרוב ל-600 משפחות
טובות, מצויינות והם מחכות ואומרות: אנחנו מוכנים לעלות
ארצה בתנאי אחד: אם אנחנו נוכל להתיישב ביהודה ושומרון.
אני אומר לו: תעלה קודם, תתיישב בתל-אביב, תתיישב בירושלים,
תתיישב בחיפה, תתיישב בעפולה ואחר-כך תרצה לעבור? תעבור.
הוא אומר: לא. ניו-יורק בשבילי יותר יפה מאשר תל-אביב וחיפה,
או לונדון או פאריס. אז "משוגעים" כאלה גם-כן יש, אם נקרא להם
"משוגעים".

אני חושב שגם מחובתנו לתת תשובה ליהודי כזה אשר בא ואומר:
אני רוצה לעלות ואני מוכן לעלות, אבל בתנאי. אז אני עוד
לא רואה את האלמים האלה שאני מדבר עליהם, אשר יבואו משם.
אבל אם היום ישנה התחלה של 500 משפחות, אני מאמין שבעקבות
ה-500 האלה יבואו עוד 1000. ובעקבות ה-1000 יבואו עוד 500
וכך-הלאה. וכך אנחנו נוכיח שאנחנו עם אחד וביחד שאנחנו בונים
זאת.

צר לי שהשותף העיקרי אשר צריך היה לקחת חלק בדיון הזה לא משתתף כאן היום. אני רוצה לקוות שזה מתוך איזו אי-הבנה, ואי-ההבנה הזאת תוברר. היום אני יכול, עד היום וכך גם בעתיד, שיתוף-הפעולה, בה אנחנו נתקלים בעבודה היומיומית, עם כל משרדי הממשלה ללא-יוצא-מן-הכלל, הוא הדוק ביותר; שיתוף-פעולה טוב ומצויין. אנחנו מוצאים אוזן קשבת בכל המשרדים, ואם הגענו עד-הלום ואם הקימונו ואם יש לנו היום ביהודה ושומרון למעלה מ-20 אלף יהודים, כאשר בעיקר זה נעשה במשך ארבע השנים האחרונות - וכפי שיהודה מתה ואמר, ההתיישבות התחילה אכן מסוכנות 67', גוש-עציון, זה נכון. לצערי הרב התחלנו בסוכנות 67' אבל אנחנו לצערי המסקנו כמעט מיד אחרי זה. ואם מ-67' ועד 77' במשך 10 שנים ישבו בסך-הכל, כולל קריית-ארבע 28888 ואצאא 2500 יהודים ביהודה ושומרון או 3000, כולל בקעת-הירדן, קליה אשר גם אותה ציינת יהודה. אז ההתחלה בסוכנות 67' הייתה טובה, כי אנחנו שבנו בחזרה לגוש-עציון. הרי כל העם רביש, אבל אני שישבתי במשך תקופה של 17 שנים במבואות-בית"ר והייתי תמיד מסתכל על העץ הכודד בגוש עציון, שעכשיו לא רואים אותו מכיוון שהבינוי כבר כיסה אותו והוא איננו אותו הסמל, אחד מהלומות שלי, מהשאיפות שלי היו שיבוא היום וישמש לי קרש קפיצה אצאא מהמקום שאני יושב ואנחנו נשב בגוש.

אז מי יותר כשכן כסוגי, אשר יושב היום, ורואה שסביב העץ ישנם הרבה אצאא עצים וישנם מיבנים וישנו ישוב וישנם חיים, - אז ביום אני לא רואה את העץ, אבל בלילה אני רואה את האורות. וכאשר אני רואה את האורות מתרחב לי הלב.

נעשתה פעולה חשובה וגדולה מאד בגוש-עציון. אבל זה גוש קטן מבחינת האוכלוסיה.

לכן, מ-67' עד 77', כולל בקעת-הירדן, היו כ-3000 נפש;

מ-77 ועד עכשיו אנחנו חוספנו למעלה מח"י אלפים יהודים ביהודה ושומרון. זאת התחלה. זו השתיית שנפרסה לאוכלוסייה הרבה יותר גדולה. אנחנו יכולים להמשיך לכן, ואם הושגה התוצאה הזאת זה הודות לדבר אחד: שיתוף-הפעולה והאוזן הקשבת שנתקלנו בהם במשרדי הממשלה; הודות לכן יכולנו לבצע.

אני לא אומר שהכל היה שפיר ומצויין. כאן ושם אנחנו חושבים שתכניות מסוימות אפשר היה להעביר אותן בצורה אחרת. בסך-הכל אני מאחל לעצמי גם לעתיד שיתוף-פעולה כזה, כמו שהוא היה וכמו שישנו.

לכן, רבותי, יש לנו מה להציג. השגנו תוצאות יפות. אנחנו נמצאים בהחילת הדרך, ואין לי ספק שנוכל להשיג זאת.

נקודה אחרונה שאני רוצה לציין מבחינת התכנון. מפעם לפעם נפתחת עלינו ביקורת, שהמחלקה להתיישבות יודעת להציג תכניות יותר מושלמות, יותר יפות ויותר טובות מאשר הצגנו ומאשר בצענו מה ביהודה ושומרון. זה נכון. אבל אינני מצטער אפילו לרדע אחד. ומדוע? תכנית קבע כמו שאנחנו מציגים וכפי שאנחנו מכינים את תכנית המיתאר, כולל האישורים בין כל המוסדות, עם כל שיתוף-הפעולה הקיים, מיום שמתחילים להכין אותה ועד האישור האחרון צריך לקחת במקרה אמצאא הטוב ביותר, אם נזיו מהר את הדברים, כשנה-וחצי לפחות. אחרי שנה-וחצי, אם ישנם כל המשאבים וכל הכספים צריך לקחת כשנתיים מיום שמתחילים לבנות את הישוב. אצאץ קרי, אם ניכנס ישוב מיום שמתחילים ועד שאפשר יהיה לאכלס את ה-40-50 משפחות, צריך לקחת בין שלוש לארבע שנים.

אנחנו שאלנו את עצמנו את השאלה האם הזמן הזה עומד לרשותנו. והתשובה היתה: הזמן הזה לא עמד לרשותנו. והיותו והזמן הזה

לא עמד לרשותנו, או יושב כאן אדם שהוא בעל-מקצוע - אם זה גמל, אם זה גבי, אם זה כל אחד אחר שיש לנו, ובעלי מקצוע טובי ומצויינים אשר הקימו ישובים יפים וטובים; אבל אם היה ישוב מסויים שהיה צריך להקים אותו תוך 48 שעות מכלום, ואחרי 48 שעות, בשעה ה-49, והמצב דחק ואת; הישוב הזה עמד. יהודים ישבו בחיט. איזה בחיט? - לא משנה. ישבו. קורת-גג, חשמל, ביוב, מים, כביש. במקרה זה אפילו מים זורמים. הונח קו.

כמובן שתכנית יפה להציג אותה ושנחנו נוכל להתפאר בה, אפשר להכין אותה. אבל במידה והיינו מחכים לתכניות הקבע לא היה קיים בשטח מה שישנו היום. הספה לא א היתה משתנה. לכן אני אומר, עכשיו, בשלב השני אנחנו צריכים להתחיל לעבוד על תכניות הסיהאר, לשפר אותן בצורה כפי שהן צריכות להיות. אסור שהם יהיו תכניות פחוהות מאשר תכניות של ישובים אחרים; ולא משנה, כל אחד לפי הסוג שלו, אם זה כפר, אם זה קהילתי או אם זו החושבה. זה מושג חדש שאנחנו מנסים להכניס אותו עכשיו בתוך התכנון וכך-הלאה; כמובן, כל אחד לפי התכנון שלו. התכנון הזה יאושר ויפותח בהתאם לכך.

בינתיים הכנסנו נשמה, בינתיים הכנסנו היים. במקומות האלה, רבותי, ילדים צוחקים. גם בוכים לפעמים, אבל בעיקר צוחקים. גדלים, בונים את הארץ. אני חושב שאנחנו כולנו יכולים בהחלט להיות גאים בחלק הזה שעשינו עד כה, וכך אנחנו נמשיך לעתיד בהתאם למה שיוטל עלינו.

לביצוע הדברים האלה - ושוב, לא כאן - הכעיה היא המשאבים. משאבים זו בעיה קצה עדינה. לעניות דעתי, מדינת-ישראל צריכה להפריש 2% מהתקציב הלאומי בניכוי החובות לצורך פיתוח התיישבות

THE FIRST PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE
CITY OF NEW YORK FROM THE FIRST SETTLEMENT
IN 1624 TO THE PRESENT TIME. THE SECOND PART
IS A HISTORY OF THE STATE OF NEW YORK FROM
THE FIRST SETTLEMENT IN 1614 TO THE PRESENT
TIME. THE THIRD PART IS A HISTORY OF THE
COUNTRY OF NEW YORK FROM THE FIRST SETTLEMENT
IN 1614 TO THE PRESENT TIME.

THE FIRST PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE
CITY OF NEW YORK FROM THE FIRST SETTLEMENT
IN 1624 TO THE PRESENT TIME. THE SECOND PART
IS A HISTORY OF THE STATE OF NEW YORK FROM
THE FIRST SETTLEMENT IN 1614 TO THE PRESENT
TIME. THE THIRD PART IS A HISTORY OF THE
COUNTRY OF NEW YORK FROM THE FIRST SETTLEMENT
IN 1614 TO THE PRESENT TIME.

THE FIRST PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE
CITY OF NEW YORK FROM THE FIRST SETTLEMENT
IN 1624 TO THE PRESENT TIME. THE SECOND PART
IS A HISTORY OF THE STATE OF NEW YORK FROM
THE FIRST SETTLEMENT IN 1614 TO THE PRESENT
TIME. THE THIRD PART IS A HISTORY OF THE
COUNTRY OF NEW YORK FROM THE FIRST SETTLEMENT
IN 1614 TO THE PRESENT TIME.

ארץ-ישראל. אם יופרשו 2% מהתקציב הלאומי, בניכוי החובות, לצורך התיישבות בארץ-ישראל, אנחנו נוכל להתחיל לחשיג את התכניות שלנו. ואם לא נפריש את הדברים האלה, אם לא נקדיש אותם, נצטרך להקדיש את המשאבים האלה במקומות אחרים. נצטרך לפתח כבישים בתל-אביב, נצטרך לפתח תשתית בתל-אביב. כשאנחנו מדברים על אוכלוסיה כזאת, האוכלוסיה הזאת צאצאצא באיזשהו מקום אחר צריכים ליישב אותה, אם לא ניישב אותה שם. זה לא יהיה יותר זול.

וטלה אחרונה. לעניות דעתי התיישבות כאן גם לא כלכלה. למרות שאני אומר ואני יכול גם להוכיח זאת, לפי שזה נעשה, - זה גם מבחינה כלכלית כדאי. אבל התיישבות זה לא כלכלה. התיישבות זה הבטחון. מה שהאוכלוסיה הזו תורמת למדינת-ישראל, אם לא היתה האוכלוסיה הזו אנחנו היינו צריכים להוציא את זה בצורה אחרת.

לכן אני תקווה שאותם המשאבים לדברים אשר הצגנו אותם היום הם יימצאו ואנחנו נוכל לקבל את האור הירוק לפי החלטות הממשלה, כדי שנוכל לבצע את אותם הדברים. תודה.

אורי בראון:

רציתי רק להתייחס בכמה מלים. דברתי על זה גם קודם עם סגן-השר דקל. אני מציע שבדיון הבא שיהיה, ולא חשוב על איזה נושא, - אם זה יהיה על נושאי פנים ופיתוח וחינוך, - אני מציע שישתתפו נציגי הישובים. אני לא אומר שצריך להשתתף כל ישוב, אבל ברור-חשם (וזאת באמת אף-אחד כאן לא ציין) בשנתיים האחרונות, אפשר לומר, כל האיזור של יהודה ושומרון ובקעת-הירדן מחולק ומאורגן במועצות איזוריות שפועלות עם כל המונקציות שלהן. באמת, מכל הסוגים. דרך-אגב, זה הישג אצ צום וזה גם תורם

רבות לנושא הזה של הישובים עצמם. אני מציע שלפחות נציג
המועצות האזוריות והרשויות המקומיות (יש ישובים שהם לא
שויכים למועצות אזוריות) ישתתפו בדיון הזה. אני חושב שהתרומה
שלהם היא הכרחית, אם להתבטא בעדינות.

הדבר השני. רציתי להזכיר דבר נוסף. אני רוצה לומר את זה
כאן כי אני חושב שיש דברים שחלויים לא ברשות שדברתי עליהם,
אלא ברשות הממשלתית. היום לפי-דעתי הדבר הכי חשוב - אני חוזר
על מה שאמרתי קודם - זה הנושא של התשתית. זה הכבישים, זה
קשר הטלפונים והחשמל לכל האזורים על-מנת לפתוח ולהגיע א' בקלות
לאזורים המיושבים היום על-מנת לפתח אותם; ב' להגיע לאזורים
חדשים. אין מה לדבר, כפי שאמרתי קודם, על נושא העשייה,
מבלי שיהיו האמצעים שעליהם אנחנו מדברים, ביחוד כאשר אנחנו
מדברים היום רק על העשייה א בעיקרה מתוחכמת, חדשה. זאת אומרת,
אזורי התשתית שהייבים להיות.

הדבר השלישי שרציתי לעמוד עליו עוד הפעם אם או שלא עמדתי
עליו קודם, זה נושא אזורי התיישבות חדשים. אני אומר את זה
כאן כי אנחנו היום לא עסקנו בפירוט של העניין. יש לנו אזור
שלם, שאפשר לומר שהוא כמעט ריק מיהודים וזה דרום-הר-חברון
או מסביב לחברון. גם במערב, מערבה מחברון; גם בדרום וגם במזרח.
זה אזור חדש שמוכרחים להיכנס אליו והוא בעייתי, הוא קשה,
הוא רחוק מאזורי ההתיישבות. זאת אומרת, רחוק מאזורים עירוניים,
או איך נחתם לו את השם? ואנחנו מוכרחים לתת לו את הקיום והפרנסה
במקומות עצמם.

בתור דבר אחרון אני רוצה לומר, שקודם התייחסנו (אני לא
רואה את זה כביקורת) לגודל הישובים, שרק חילקנו אותם, פיזרנו

אותם. אני רוצה לומר, שגודלם של הישובים, - אני לא יודע
כישובים חדשים, אם היה בארץ בתקופה טרום זו, ישובים שהודילו
אותם והקימה אותם במהירות כזו ובסדר-גודל של מתיישבים או
של משפחות או של נפשות כפי שיש אחרי שנה או אחרי שנתיים, אחרי
שלוש שנים באיזוריט של יהודה ושומרון שנבנו בתקופה האחרונה.

סך-הכל אני רוצה לומר, אני חושב שזה מאד חיובי. אני
בהחלט חושב שהימים להשתתף נציגי המועצות האיזוריות, הישובים
ביחודה ושומרון בדיונים מסוג כזה. יש לזה חשיבות גם פסיכולוגית
וגם מעשית.

אין ספק שהתכנית נעשית יחד עם הישובים ועם המועצות ועם
כל הגורמים. תודה רבה.

סגן-השר דקל, בבקשה.

פר מיכאל דקל - סגן-שר-החקלאות:

תודה לאורי. לסיכום - ואי-אפשר לסכם בלי לגעת בכמה דברים
לגבי מה שהחברים כאן העלו בזמן הדיון. לכן אלך מאותן תשובות
כאילו, למרות שהתשובות שלי אינן מחייבות. אלה הן תשובות בקול-רם
של הרהורים.

נדמה לי שאנחנו טועים כאשר אנחנו מתחילים להתווכח עם
עצמנו, או עם דעת-הקהל אולי או עם מוסדות לגבי בעיה של פיזור
אוכלוסייה, מה כלכלית מבחינת החקציב הלאומי עולה יותר ביוקר
או
ביחווה ושומרון אבראשון-לציון, בגולן או בחיפה, או באר-שבע.
זה איננו בר-ויכוח. אמנם טוב לשמוע ואנחנו יודעים שזה נכון,
שתיום מבחינת ההוצאה הלאומית (ואני מדבר על הוצאה לאומית ולא
תקציבית), וההוצאה הלאומית כוללת את ההוצאה הפרטית, יותר זול

לבנות ביהודה ושומרון כאשר לבנות היום בראשון-לציון. ויותר
זול לבנות בגולן, גם בגולן, כאשר לבנות, לדוגמא, בחיפה.
אבל השאלה איננה שאלה בזאת, ובכלל לא זה הנושא של הדיון.

אנחנו לא צריכים להסתיר. בינינו אין מה להסתיר, ובמני
כולם אין מה להסתיר. הבעיה היא בעיה פוליטית. והיא מקבלת
בימים אלו, דוקא בימים אלו, עם כל העניין הזה של פרסום
התכנית, או ההתייטבות כלפי התכנית, הסעודית, היא מקבלת משמעות
הרבה יותר עמוקה וחרבה יותר רחבה.

אפשר להיאבק מדינית במישור הבינלאומי, גם במישור הביאומפוליטי
נגד מגמות לא-חיוניות לעם-ישראל, אבל כל זה יכול להיות
מבוטט כאשר מאחוריך עומד מסד ועומדים מכשירים שאתם יותר
קל להיאבק. אם אנחנו נדבר ונלחם ונאבק בלי שיהיו לנו חרבה
יהודים ביהודה ושומרון, בגולן ובעזה, אז אנחנו נסמוך על
המנהיגות, על כח השכנוע, אולי על זהות אינטרסים. אבל סך-הכל
נקודת-המוצא שלנו תהיה חלשה. אם אנחנו נהיה עם חרבה יהודים,
לא עם מעט יהודים, - אז יהיה חרבה יותר קל למיטסד הפוליטי
להיאבק בנושאים פוליטיים, ואנחנו הולכים לשם לא רק מפני
שה כפי שהציג יוסי. יוסי הציג בצדק ואמר, למעשה אין לנו
כבר לאן ללכת. אנחנו חרי כבר מלאנו את כל איזור החוף,
את כל השפלה. אילו לא הייתה יהודה ושומרון צריך היה להמציא
אותה. אבל לא רק מבחינה פונקציונלית ומבחינה תיכנונית אלא
מבחינה פוליטית אנחנו הולכים לשם, ולכן המישור שאנחנו
בונים אימה יקר אאאאאא יותר ואיפה זול יותר איננה רלוונטית.
במקרה היא גם עוזרת לנו, מפני שמתברר שהיא גם יותר זולה.

מה מדאיב אותי? ואני אדבר על דאגות. אף-אחד איננו
יודע ספרים מדויקים של כמה אנשים רוצים ללכת היום להתיישב

ביחודה ושומרון. ההרגשה שלנו שיש רבים. לפעמים אומרים, אותם אנשים שבאים אליך, מיכאל, הם באים אל אורי והם בימים אל מתי והם אחר-כך באים לעוד מישהו אחר, ואנחנו מחברים את כולם ביחד וזה יוצא לנו פי-ארבעה. אז במקצת יש כזה משום האמת ובמקצת הפרזה. אבל אנחנו יודעים אינטואיטיבית ומעשית ומספרית שיש הרבה מאוד יהודים שהיום רוצים ללכת ליחודה ושומרון, - ואני לא מדבר כרגע על האדם האידיאליסטי שהוא יילך בכל תנאי. אלא יהודים החושבים שהם מזדהים, תודעה יש להם והם חושבים שכדאי להם ללכת לשם.

אז הנה יש לנו זרם. הזרם הזה צריך להתחבר באיזשהו מקום, שלא יתחווה מצב של שתי מקבילות, שלא נמשכות אף-פעם חוץ מאשר אצל אינסטיין. שמצד אחד יהיה לנו זרם אנשים ואנחנו לא נוכל לתת להם פתרונות דיור. מצד שני יהיו לנו יותר מאוחר פתרונות דיור ולא יהיה לנו זרם אנשים, כאשר בכל זה אנחנו משלבים את כל הנושא הזה של מעסוקה ותעסוקה. ולכן היום יש אווירה. לאווירה צריך ליצור כלים מה שיותר מהר, שהם התחלות בנייה.

יכול להיות שאני טועה ומה שאני אומר איננו נכון. יכול להיות שבעוד שנתיים, חס-והלילה, האווירה הזאת לא תהיה. אז אני מקווה שהיא תהיה, ושהיא תהיה לאורך ימים כל זמן שאנחנו שמדינת-ישראל תהיה זקוקה לאווירה הזאת. אבל אתם יודעים, יש גורמות התנהגות אצל אוכלוסיה שהולכת לפי אופנה. היום האופנה היא טובה.

ובכן, אם היום לא נוכל לגשת יחסית מהר לכל הנושא הזה של הבנייה על כל מרכיביה בכל צורותיה - ואני הצנתי את זה כבר בעבר, - הסוכנות היהודית ומשרד השכון וגורמים פרטיים

והברור ציבוריות בכל הכיוונים. במריסה רחבה אנחנו יכולים לא לאתר את נקודות המפגש הזו בעקומה בין הזרם הרוצה לעלות ובין היכולת שלנו לתת להם פתרונות.

אני רציתי לגעת כאן במקצת בנושא של תעשייה. הרבה אנשים פונים בקשר לתעשייה. קשה להניד זרם. אבל אנחנו צריכים לעודד את התעשייה ללכת לשם. לעודד אותם בדרכים מקובלות. לא יותר מאשר נתנו בשנות החמישים והששים באילת. באילת היו סידורים מיוחדים למיסוי לתעשייה שהלכה לאילת, כן לשירותי תיירות שהלכו לאילת. אני לא רוצה להביא את הדוגמא של החוק שהתקבל לפני כארבעה או חמישה חדשים במרלמנט האנגלי בקשר למיחוח סקוטלנד, היכן שהם נותנים הנחה במיסוי ל-20 שנה, מרווחים ל-20 שנים לאותם המפעלים התעשייתיים שיילכו לאותו האזור שהוגדר אצלם כאזור מצוקה. אז אולי לא לקיצוניות כזאת, מפני שאריאל איננו אזור מצוקה. אבל בכל-אופן צריך לעודד את אריאל על-מנת שאפשר יהיה להיות גם בברקן.

יש נטייה חיובית במשרד האוצר, במיוחד מצד שר האוצר, למצוא איזשהו מודוס, איזשהו מודל, איזשהי פורמולה בשביל לעודד את הדברים האלו.

נקודה נוספת עליה התווכחו פה, והיא נוגעת לגודל השטח. אמנם לא בהקשר זה של יהודה ושומרון, שישכתי עם חברי במינהל מקרקעי ישראל, קבענו לעצמנו בלי הוראות, שלא נתכנן באף מקום שתהיה יחידת שטח קטנה מחצי-דונם. זה היה איזשהו מקרה שהתכננו היה על רבע-דונם. לא יהיה שטח מחצי-דונם. מאידך, לפי-דעתי, אורי (ואינני בטוחים לדעתך) אסור שהוא יעבור את הדונם. חלק מאתנו חקלאים. אנחנו יודעים בדיוק מה זה דונם. אנחנו יודעים מה זה דונם באדמת טרשים. כאשר אני רואה לפני עיני שטח של אישהו מוטי של 2 דונם, אני רואה הונחה. מעבר לדונם, טכניקה לאומית אנחנו לא צריכים לתת יותר, מפני שדונם גם מספיק בשביל שתי יחידות.

מצד שני לא ניצור לעצמנו סלאמס. רבע-דונם זה סלאמס.
רבע-דונם - הרי מה שאנחנו מדברים על איכות חיים ואורח חיים
ואקולוגיה וכל הדברים האלו, זה איננו מותר אף בעיה מהבעיות
האלו. (הערת-ביניים: מר דקל, אבל הדע לך כשאתה אומר דונם
הרי זה חצי-דונם). לא. אני אומר, 600 מטר.

נכון, אנחנו מדברים על 40%-ו-60%. עצם העקרון לא להפריז
מפני שאין לנו שטחי אדמה גדולים מדי. אבל גם לא פחות מדי
כדי שלא ניצור לעצמנו בית על-יד בית, קוביה על-יד קוביה.
כאן אני מסכים אחר.

שמואל או עמר הזכירו מאן בקשר לחברות ציבוריות מוכנות
לבנות. וזה גם נכון, חברות ציבוריות מוכנות לבנות. הן מוכנות
גם לממן את החשתית, מפני שלמדינת-ישראל אין חשתית. השאלה
איננה האם הם מוכנים לעשות את זה או לא. השאלה מה הסתיר הכלכלי
שהם דורשים עבור הכסף שהם עומדים להשקיע.

אנחנו איננו כלכלנים. זה שייך לאוצר. בכמה מקרים קונקרטיים
אנחנו הפנינו אותם לאוצר, שיישבו עם האוצר. הם יעשו את החשבון
הכלכלי יותר טוב מאתנו. מפני שהרי למעשה המקור של הכסף בא
מהאוצר. אם הוא יכול כלכלית לדחות את התשלומים שלו, ואז
הוא יראה את זה כדבר רצוי וראוי שאותן החברות הציבוריות יבנו,
ואם כלכלית הם דורשים מחיר כל-כך גבוה שלא משתלם למדינה, אז
עם כל הכבוד להם, לאני מדבר כרגע על החשתית; ואינני מדבר כרגע
על חבנייה, מפני שבחבנייה צריך לעודד את החברות הפרטיות והציבוריות
שיכנו ושימכרו. אנחנו לא ניתן להם ביטוח כלכלי, אבל לא לפי
הכללים המקובלים הם יהיו מבוטחים בביטוי ינאי, מה שנקרא

נוסף להתייעצויות האישיות והקבוצתיות שאנחנו ניהלנו עם כולם, עם מרבית משרדי הממשלה, - לא עם כולם תמיד הגענו לכדי הסכמה. רצינו גם לבוא עם תכנית מעורבת לממשלה, עם תכנית-אב, כידוע (וגדמה לי שספרתי למספר חברים), הכוונה הייתה למסור את ביצוע התכנית או את גיבוש התכנית לתה"ל ואחר-כך בקשנו מירידינו בהסתדרות הציונית. אמר הם אמרו שיש להם כלים, ויש להם כלים נהדרים האלה, לגבש תכנית זאת, שאפשר יהיה לבוא עם איזשהו דבר סובסטנטיבי, עם דבר מעשי, שאנחנו נוכל לבוא לממשלה ולהגיד: זוהי המחשבה שלנו ל-4 שנים. אחר-כך נפרט את זה לתכניות שנתיות, כל חלק וחלק איזה משרד מתעסק בזה.

אני הושב שלא רשות צריכה לעשות את זה. אורי, אנחנו תמיד מסתמכים על הרשות שהוקמה להקמת חבל לכיש. המימד של יהודה ושומרון איננו מימד של חבל לכיש. אם אני לא טועה במספרים, - וכאן יש הרבה חברים שיוודעים יותר טוב ממני ויכולים לתקן אותי, - בזמנו כאשר הקימו את הרשות וליזבה אליאב היה אחראי עליה הקימו 11 ישובים. האם זה נכון? משהו בסדר-גודל כזה. כאשר אתה מדבר על רשות שצריכה להעביר 100 אלף איש, - איזו רשות יכולה לעשות זאת? מה מדובר במשרדים. אלה משרדי הממשלה. זה התפקיד האינטגרלי שלהם.

אבל רצוי וצריך וישנן משימות קונקרטיות, אצטלה מיגורים מסוימים, סגמנטים מסוימים בתוך העשייה הכללית שצריך בשביל זה לחקים - - - או אגיד את זה אפריורי הרבה יותר חיובי: שום משרד ממשלתי שאיננו עושה לבד לא יוכל לבצע את הדברים האלו אלא אם הוא יגיע אחרי ויכוח ואחרי חילוקי-דעות, והם לגיטימיים ולפעמים רצויים, לידי שיתוף-פעולה מלא של כל הגורמים המשתתפים במערכת.

אבל יכול להיות שבעשייה יש איזשהו קטע שצריך עליו לשים

דגש מיוחד. בקטע כזה ראוי ורצוי להקים רשות מבצעת.

אני רוצה לסכם את הסיכום. אנחנו התחלנו היום את הדיון

על הנושא שהוא יותר שטח, אוכלוסיה, דיור. אנחנו ממשיך בנושא

של תוכן. התוכן הוא: חינוך וחיים מוניציפאליים, תקשורת ותעשיה,

והמשרדים המתאימים והאנשים המתאימים יציגו את הדברים האלו

בכדי שנוכל לגבש לעצמנו לא רק שאנחנו הולכים לגור שט, אלא גם

שאנחנו הולכים להיות שט. בכוחות משותפים אפשר להשיג את המטרה

הזאת של 100 אלף תושבים במשך 4 שנים. אני מסתמך שוב על השט

שלי. אנחנו כולנו נשמח אם זה יהיה 140 ואנחנו לא כל-כך נחאבל

על זה אם זה יהיה 80 או 90. מטרה צריך להגדיר, ואחרי שמגדירים

אז לפחות אנחנו יודעים לאן אנחנו רוצים להגיע.

כמארה אקח לעצמי את הרשות להודות למכון וולקני למחקר, שהם

נתנו לנו את המקום ואת האירוח; להודות לחברים שניהלו כאן את

הישיבות. בסיוע להודות לכל אותם חברים אשר אשאפתעם חציגו את

הבעיות ואשר השתתפו בדיון, ולכל אלו הנמצאים כאן.

אנחנו לא נעגיש, חס-וחלילה, את אף-אחד. חן-הן לכולם.

(הדיון נעול)

